

105. Tiistaina 16 päivänä lokakuuta 1990

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain sekä verotuslain 63 §:n muuttamisesta 3387

Hallituksen esitys n:o 99

Toivomusaloite n:o 106

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32

2) Ehdotus laiksi Valtiontakuukeskuksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 114

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33

3) Ehdotus laiksi laivanrakennus- tai laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 115

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34

4) Ehdotus laiksi alkoholijuomaveroista annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 131

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35

5) Ehdotus laiksi viljan vientikustannusmaksusta 3388

Hallituksen esitys n:o 113

Siv. Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36

Esitellään:

6) Hallituksen esitys n:o 177 Jugoslavian kehitysrahastoa koskevan Euroopan vapaakauppaliiton neuvoston päätöksen eräiden määräysten hyväksymisestä ”

7) Hallituksen esitys n:o 178 laeiksi rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain ja sairausvakuutuslain muuttamisesta ”

8) Hallituksen esitys n:o 199 laiksi maanmittauslaitoksesta, laiksi jakolain muuttamisesta ja laiksi kaavoitusalueiden jakolain 2 a §:n 3 momentin kumoamisesta 3390

9) Hallituksen esitys n:o 203 laiksi sähkölain muuttamisesta ”

10) Hallituksen esitys n:o 204 laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ”

11) Hallituksen esitys n:o 205 laeiksi kansaneläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ”

12) Hallituksen esitys n:o 212 laiksi työsuojeluhallinnosta annetun lain muuttamisesta 3413

Siv. Ilmoitusasiat:

Pöydällepanoa varten esitellään:

13) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6 valtioneuvoston oikeuskanslerin virkatoimistaan ja lain noudattamista koskevista havainnoistaan vuodelta 1989 antaman kertomuksen johdosta (K n:o 9) 3414

14) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta ja laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta (HE n:o 89) ..

15) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8 puhemiesneuvoston ehdotuksesta eduskunnan työjärjestyksen ja eduskunnan vaalisäännön muuttamisesta

16) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen kehitysyhteistyökertomuksesta vuodelta 1988 (K n:o 12/1989 vp.)

17) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7 Eduskunnan kirjaston kertomuksen johdosta (K n:o 7)

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander ja toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Aaltonen, E. Aho, Almgren, Antvuori, Björklund, Donner, Elo, Haavisto, Heikkinen, Helle, Holvitie, Hurskainen, Ikonen, Jansson, Joutsensaari, Karkinen, Laurila, Mattila, Miettinen, Nyby, Nyman, Paakkinen, Pokka, Pulliainen, Puska, Ranta, Rauramo, Riihijärvi, Siuruainen, Stenius-Kaukonen, Särkijärvi, Turunen, Wahlström, Virolainen ja Väänänen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu toinen varapuhemies Pesälä.

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia edustajat Pokka ja Turunen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Haavisto, Hurskainen, Kettunen, Nyman, Paakkinen, Puska, Rauramo ja Stenius-Kaukonen, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien takia edustajat Aaltonen, Almgren, Björklund, Donner, Särkijärvi, Wahlström ja Väänänen, kuluvaan lokakuun 19 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Hetemäki-Olander, Jansson, Miettinen ja Nyby sekä yksityisasioiden takia edustajat E. Aho, Ikonen ja Mattila sekä ensi marraskuun 6 päivään sairauden vuoksi ed. Virolainen.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvaan lokakuun 5 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 176, 180, 181, 184, 187, 189, 190, 192, 194, 196, 197, 201, 206 ja 211, jotka nyt on edustajille jaettu.

Hallituksen kehitysyhteistyökertomus vuodelta 1989

Puhemies: Ilmoitetaan, että hallituksen kirjelmän ohella viime elokuun 3 päivältä on eduskunnalle saapunut hallituksen kehitysyhteistyökertomus vuodelta 1989. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 442, 444, 447 ja 460. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kemppainen: Arvoisa puhemies! Suuren valiokunnan jäsenille ilmoitetaan, että suuri valiokunta kokoontuu huomenna keskiviikkona 17 päivänä lokakuuta kello 13 istuntoonsa ja käsittelyssä on 12 asiaa. Muistutan vielä kerran valiokunnan jäsenille, että läsnäolo jokaisen osalta on henkilökohtainen välttämättömyys.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain sekä verotuslain 63 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 99
Toivomusaloite n:o 106
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32.

Keskustelu:

Ed. Moilanen: Herra puhemies! Hallituksen esitys, jossa korjataan rajoitetusti verovelvollisten tulon ja varallisuuden verottamista, on myönteinen esitys.

Mutta olisi ollut toivottavaa, että hallitus olisi ryhtynyt korjaamaan myös sitä epäkohtaa, joka koskee niitä ulkomailla asuvia mm. eläkeläisiä, jotka saavat eläketuloa Suomesta ja joilla ei tällä hetkellä ole olennaisia siteitä Suomeen ja jotka kuitenkin ovat verovelvollisia myös Suomessa.

He joutuvat maksamaan lähdeveron 35 prosentin mukaisesti, ja olisi kohtuullista, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin säännösten muuttamiseksi niin, että ulkomaille muuttanut verovelvollinen viimeistään lopullisessa verotuksessa maksaisi eläketuloistaan veroa vain sen prosentin mukaan, mikä hänelle tulojen perusteella todellisuudessa kuuluu. Tämä epäoikeudenmukaisuus olisi ollut kohtuullista poistaa, ja olisin toivonut, että näin olisi hallitus tehnyt ja ottanut huomioon nimelläni asiasta kulkevan toivomusaloitteen.

Sopiikin toivoa, että eduskunta nyt edellyttäisi, että hallitus jatkaisi tämänkin lain kohdalta uudistustyötä niin, että myös tuloveron osalta epäkohta ja kohtuuttomuus tulisi eläkeläisten osalta korjatuksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

2) Ehdotus laiksi Valtiontakuukeskuksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 114
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

3) Ehdotus laiksi laivanrakennus- tai laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 115
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus laiksi alkoholijuomaverosta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 131
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus laiksi viljan vientikustannusmaksusta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 113
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

6) Hallituksen esitys n:o 177 Jugoslavian kehitysrahastoa koskevan Euroopan vapaakauppaliiton neuvoston päätöksen eräiden määräysten hyväksymisestä

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys n:o 178 laeiksi rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain ja sairausvakuutuslain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kansanvallan lainet ovat lyöneet tänään eduskuntatalon yli kovin tärkeässä asiassa. Tämä lakiehdotus, joka hallituksen taholta on eduskuntaan nyt tuotu, ei ole toki niin tärkeä kuin tänään esiteltävä kansaneläkeuudistusta koskeva lakiesitys, jota täällä on ryydytty näin voimakkaasti, mutta aika merkittävä tämäkin on nykyisissä olosuhteissa ja ottaen huomioon todennäköinen tulevaisuus siltä osin kuin rikollisuus maassamme tulee kasvamaan ja mahdollisuudet rikosten tutkimiseksi ja rikollisuuden estämiseksi käyvät yhä huonommiksi valtiovallan nuivan suhtautumisen vuoksi poliisin resursseihin.

Nyt on kysymyksessä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain ja sairausvakuutuslain muuttamisesta. Eduskunnassa on useita kertoja mm. kyselytunneilla patisteltu hallitusta tätä asiaa viemään eteenpäin. Sehän on kuulunut Holkerin hallituksen hallitusohjelmaan, ja nyt se on sitten eduskunnassa käsiteltävänä. Tämä on siis odotettu laki, jonka tänne antamista voidaan tervehtiä tyydytyksellä, enkä tätä lakia lähde sen enemmälti kovin paljolti arvostelemaan. Joka tapauksessa tämä laki vie kehitystä eteenpäin kansalaisten turvaamiseksi rikosvahingoilta.

Laki antaa nyt rikoksen uhrille mahdollisuuden saada korvausta myös rikoksesta aiheutuneesta kivusta ja särystä sekä kärsimyksestä. Viimeksi mainittu samoin kuin tietysti nämä kaikkikin kolme ovat hieman epämääräisiä käsitteitä ja niiden määrittäminen, yksilöiminen ja rahallisesti arvioiminen on tietysti hiukan vaikeata. Tärkeätä on kuitenkin se, että tällainen mahdollisuus on olemassa, ja jos sitä oikealla tavalla sovelletaan, niin kansalaisilla on tietysti entistä paremmat mahdollisuudet saada korvauksia rikoksen uhriksi joutuessaan.

Lakiesityksessä on myös sairauspäivärahaa koskevan lainsäädännön ja vahingonkorvauslain sekä rikosvahingosta annetun lain keskinäistä suhdetta selvennetty sikäli, että monimutkainen kahdella luukulla kulke-

minen osittain poistuu, ja tietysti myös korvausten käsittelyn tällä tavalla pitäisi ainakin periaatteessa nopeutua.

Myös ennakon saamiseen luodaan entistä paremmat mahdollisuudet. Tällä hetkellä valtiokonttorissa rikoksen uhrin anomusten käsittely kestää jopa yli vuoden, ja se on monta kertaa liian pitkä aika korvausten odottelemiseen. Tämän lain mukaan entistä paremmin perustein voidaan antaa ennakkoa silloin, kun rikoksen uhrin oikeus korvauksen saamiseen on ilmeinen. Ilmeinenhän tarkoittaa sitä, että asia on lähes varma. Epävarmoilla perusteilla ei luonnollisesti ennakkojakaan voida mennä myöntämään. Se on järkevästi ajateltu seikka.

Eräs hyvä puoli tässä laissa on se, että kun eduskunnassa aikanaan hyväksyttiin laki toimenpiteistä luopumisesta, mikä tarkoitti sitä, että syyttäjät voivat jättää syyttämättä rikoksesta siitä huolimatta, että asianomistajalla on intressejä vahingonkorvauksen hakemisessa, joka asia tietysti oikeuskäsittelyssä käsiteltäisiin varsinaisen syyteasian yhteydessä, toimenpiteistä luopumista koskevassa lainsäädännössä nämä kaksi asiaa tietyllä tavalla erotettiin toisistaan. Näin ollen asianomistaja jäi varsin huonoon asemaan, koska hänen tulisi silloin, kun syyttäjä luopuu syyttämisestä, periaatteessa omalla kustannuksellaan nostaa prosessi rikokseen syyllistyneitä vastaan vahingonkorvauksen määrittelemiseksi ja tuomitsemiseksi.

Tietysti tässä asiassa laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä voi jonkin verran auttaa asianomistajaa kustannusten suhteen, mutta se on hyvin epävarmaa. Tämä laki antaa mahdollisuuden siihen, että asianomistajalla, joka on rikoksen uhriksi joutunut, jos hän joutuu omasta aloitteestaan hakemaan korvausta rikokseen syyllistä vastaan, on oikeus saada kohtuulliset kustannukset valtion varoista.

Näiltä osin siis hallituksen esitys on perusteltu ja täytyy sanoa, että aivan kiitettävä. Sen sijaan on eräs asia, joka mielestäni olisi pitänyt paremmin määritellä tässä laissa, ja se on kysymys esinevahingon osalta. Nykyinen lakihan antaa mahdollisuuden hakea valtiolta korvausta esinevahingosta, mutta se on kuitenkin peräti harkinnanvarainen ja hieman epämääräinen, eikä tämä laki asiaa esinevahingon osalta sen paremmin täsmennä, ei siis käsittele sitä lainkaan.

Tilannehan on se, että poliisi nykyisten resurssien olemassa ollessa ja kasvavan rikollisuuden ollessa edessä pystyy tutkimaan rikoksista vain osan, joka tietyllä tavalla ylittää tietyn riman. Näistä ensimmäisinä ovat tietysti henkirikokset, suuret taloudelliset rikokset, henkeen ja terveyteen, siis ruumiilliseen koskemattomuuteen, liittyvät rikokset kuten pahoinpitelyrikokset sekä eräät törkeät ja suuria omaisuusmääriä koskevat omaisuusrikokset.

Näin ollen yksityiseen ihmiseen kohdistuvan rikoksen, jossa hän menettää suuria taloudellisia arvoja esinevahingon kautta, korvaaminen valtiokonttorin taholta jää laissa kovin epämääräiseksi. Yksityinen ihminen, ellei hänellä ole tiettyjä vakuutuksia, on kuitenkin varsin haavoittuva myös esinepuolen osalta. Vaikkapa autoon murtautuminen saattaa aiheuttaa suuretkin vahingot, jos kysymyksessä on esimerkiksi opiskelija, jonka varat ovat muutenkin vähäiset. Autosta saatetaan anastaa 10 000 markan omaisuus. Se on ankara isku tällaiselle opiskelijalle tai sitten muuten taloudellisesti heikoissa varoissa olevalle ihmiselle, jolta anastetaan omaisuutta.

Sen sijaan pankki tai osuusliike, jolta viedään ehkä suuretkin määrät tavaraa, on hiukan toisenlaisessa asemassa. Niissä on yleensä vakuutukset, ja kuitenkin taloudellinen sietokyky sillä puolella on suurempi kuin yksityisellä ihmisellä. Näin ollen pitäisi mielestäni valiokunnassa hieman tarkemmin käsitellä, onko tarvetta tähän lakiin liittää uusia säännöksiä esinevahingon osalta.

Herra puhemies! Lopuksi haluan todeta tästä asiasta, että niin kuin sanoin tämä laki on tervetullut ja hyvä ja välttämätön siitä syystä, että suomalaisessa yhteiskunnassa rikollisuuteen nähden ollaan menettämässä ote. Rikollisuus kasvaa koko ajan. Poliisin resurssit ja toimintamahdollisuudet eivät seuraa samassa tahdissa. Tästä syntyy tietynlainen kierre, joka muutaman vuoden aikavälillä merkitsee rikollisuuden räjähdysmäistä kasvua. Eräänä päivänä nykyisillä poliisiresursseilla tilanne on se, että poliisi ei pysty tutkimaan kuin harvat merkittävät rikokset ja valtaosa niistä rikoksista, jotka vielä tänä päivänä poliisi pystyy jotenkin tutkimaan, jää kokonaisuudessaan tutkimatta.

Tietyllä tavalla täytyy lähteä siitä, että yhteiskunta, kun se tällaisia lakeja säätää,

jotka ovat tietysti tervetulleita, samalla ikään kuin tunnustaa yhteiskunnan voimattomuuden rikollisuutta vastaan eli tunnustaa rikollisuuden tietynlaiseksi hyväksytyksi ammatiksi. Ei pelkästään voida lähteä siitä, että kun valtio korvaa rikosvahingot, niin silloin rikosten tutkimisella ja vastustamisella ei olisi enää mitään väliä. Tässä tapauksessa tilanne on se, että tämä on hyvä laki, mutta siitä huolimatta meidän pitää myös rikostutkintaresursseihin, poliisin voimavaroihin, tulevaisuudessa kiinnittää ehdottomasti suurempaa huomiota kuin tähän saakka. Muuten meidät hukka perii vahingonkorvauslain muutoksesta huolimatta.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Hallituksen ja eduskunnan yhteistoiminta on yleensä varsin erinomaista. Hallitus ottaa kiitettävällä tarkkuudella esityksissään huomioon eduskunnan päätöksenteon ainakin mainiten siitä esitystensä perusteluissa. Esittelyssä oleva hallituksen esitys laeiksi rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain ja sairausvakuutuslain muuttamisesta annettiin eduskunnalle tämän kuun 5 päivänä. Mielenkiintoista, hämmästyttävääkin, on havaita, että esityksessä on kokonaan jäänyt huomaamatta viime kevään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11, josta tuli myös eduskunnan päätös. Koska hallitus ei ole lakiesitystä laatiessaan ilmeisesti tutustunut kyseessä olevaan eduskunnan päätökseen, lakivaliokunnan on varmasti syytä perehtyä valtiovarainvaliokunnan asianomaiseen mietintöön.

Käsiteltäessä rikoksella loukatun asemaa valtiontilintarkastajain kertomuksen vuodelta 1988 perusteella valtiovarainvaliokunnan mietinnössä sanottiin mm. näin: "Valiokunta edellyttää myös selvitetävän, voidaanko niissä tapauksissa, joissa rikoksella loukatulle syntyy välittömiä taloudellisia omaisuusvahinkoja tai merkittäviä oikeudenkäynti- tms. kuluja, joista hän ei käytännössä saa korvausta muualta — rikoksen tekijältä tai vakuutusyhtiöiltä — korvausta suorittaa myös tältä osin valtion varoista. Lisäksi valiokunnan mielestä on olennaisesti tehostettava viranomaisten velvollisuutta antaa tietoja korvaustensaantimahdollisuuksista ja velvoitettava viranomaiset avustamaan korvausten hakemisessa."

Tällä lyhyellä lainauksella mietinnöstä ja tällä pienellä puheenvuorollani haluan siis korostaa sen tarpeellisuutta, että lakivaliokunta tätä lakiesitystä käsitellessään todella perehtyy valtiovarainvaliokunnan asianomaiseen mietintöön.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

laki- ja talousvaliokuntaan

8) Hallituksen esitys n:o 199 laiksi maanmittauslaitoksesta, laiksi jakolain muuttamisesta ja laiksi kaavoitusalueiden jakolain 2 a §:n 3 momentin kumoamisesta

valtiovarainvaliokuntaan

9) Hallituksen esitys n:o 203 laiksi sähkölain muuttamisesta

sosiaalivaliokuntaan

10) Hallituksen esitys n:o 204 laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

11) Hallituksen esitys n:o 205 laeiksi kansaneläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaalivaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Tästä kansaneläkeuudistusta koskevasta hallituksen esityksestä olen puhunut eri tilaisuuksissa niin eduskunnassa kuin juuri äsken tuolla kansalaismielipiteen ilmaisun yhteydessä ulkona. En kovin syvällisesti tähän asiaan enää mene, mutta kun katselin tätä hallituksen esitystä, tätä surkukupaisaa esitystä, joka on petos kansaneläkkeellä olevia ihmisiä kohtaan, niin sen ensimmäisellä sivulla olevat lausumat jo kiinnittivät huomiotani niin paljon, että en voinut välttää kiusausta käydä täällä pöntössä.

Tämän päivän tilaisuus tuolla ulkona oli järkyttävä sikäli, että kansalaiset, jotka ovat vähätuloisia ja elävät toimeentulominimin rajoilla, joutuvat tulemaan tänne Helsinkiin, vanhat, osin sairaat ihmiset. Näimme, että siellä eräiden fysiikka ei kestänyt tätä, vaan sairautot joutuivat viemään joitakin pois. On surkeata, että ihmiset joutuvat vaatimaan oikeuksiaan mielenosoituksen kautta sivistyneessä ja varallisessa yhteiskunnassa. Mutta se tästä tunteellisesta puolesta.

Muutamia sanoa tämän ehdotuksen pohjalta.

Tämä kosmeettinen muutos kansaneläkelakiin merkitsee sitä, että eläkeläispuolisot saavat parhaimmillaan noin 70 markkaa kuukaudessa lisää eläkkeisiinsä. Se on täysin kosmeettinen korjaus. Sillä ei ole mitään merkitystä todellisuudessa.

Toki sosialidemokraattien tultua synnintuntoon, nähtyään koko tämän kauheuden edessään, he muuttivat tätä hallituksen esitystä sillä tavalla, että tämä on edes takautuva eli koskee jo eläkkeellä olevia puolisoihin myös. Mutta tämä on niin onnetoman pieni korjaus, että siitä ei kannataisi puhua lainkaan. Sillä ei ole mitään merkitystä, kun vielä samanaikaisesti tehdään päätös, että sellainen eläkeläispuoliso, joka jää eläkkeelle puolisoista ensimmäisenä 1.9.1991 tai sen jälkeen ja on laskenut saavansa esimerkiksi 1 820 markkaa plus vuodenvaihteen inflaatiokorjauksen kansaneläkkeen lisäosaan, tulee saamaankin vain hieman runsaat 1 500

markkaa. Näiltä eläkeläisiltä, jotka silloin astuvat eläkkeelle, nipistetään heidän eläkkeistään pois raa'alla tavalla lähes 300 markkaa, kun toiset saavat lisää vähän runsaat 70 markkaa. Tässä on kylmä totuus kansaneläkeuudistuksesta, joka tämän kaiken farssin ja tietyllä tavalla hallituksen hajoamisenkin jälkeen on eduskunnassa käsiteltävänä.

Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmä ei voinut olla sellaisessa hallituksessa, joka käyttäytyi näin säälimättömästi vähätuloisia kansalaisia kohtaan ja jatkaa sitä kehitystä, jonka jälkeen sadattuhannet ihmiset tulevat olemaan lähitulevaisuudessa toimeentulominimin alapuolella, eli heille tulee nälkä tämän jälkeen. Hassuinta ja oikeastaan huonointa tässä asiassa on se, että kuitenkin, kun nämä kosmeettiset muutokset eduskunnassa tehdään, mikäli Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmän ehdotusta täyden lisäosan maksamisesta eläkeläispuolisolle ei täällä hyväksytty, niin kuin hallituspuolueet todennäköisesti eivät tule hyväksymään, odotan kyllä, että sosialidemokratien synnintunto hiukan lisääntyisi ja tietty osa teistä tulisi meidän ehdotuksemme taakse, jotta se saataisiin läpi.

Mutta jos näin tapahtuu, että tämä hyväksytään tällaisena, tilanne on se, että kuluu jälleen kymmenen vuotta ennen kuin ryhdytään edes täysitehoisesti puhumaan kansaneläkeuudistuksen neljänneestä vaiheesta, paitsi kyllä ensi vaalien alla. Silloin me puhumme tietysti tupailloissa ja vaalitilaisuuksissa, kuinka perusturvaa taas kerran korotetaan ja kuinka kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe toteutetaan. Todellisuudessa käy niin, että tällainen kosmeettinen korjaus merkitsee sitä, että aina viitataan siihen, että vastahan niitä juuri korjattiin vuonna 1990, ei kai niitä nyt yhtä mittaa korjata. Loppujen lopuksi etäännyä ajatus siitäkin, minkälainen tämä korjaus oli, eli se, että tämä ei ole yhtään mitään.

Eduskuntaryhmä kysyi sosiaali- ja terveysministeriöstä asiantuntijalta, joka ei ollut hallitusneuvos Haikarainen, vaan eräs toinen, paljonko eläkeläiset saavat periaatteessa lisää tämän hallituksen alkuperäisen esityksen mukaisesti. Vastaus oli: eivät mitään. Seuraavina vuosina tilanne on se, että valtiolle säästyy tämän päätöksen jälkeen varoja ja eläkeläiset eivät saa yhtään mitään. Nyt he saavat hieman tämän johdosta, että tämä 4

prosentin korotus kohdistetaan heihin taan-
nehtivasti, mutta sekin on pieni kosmeettinen
vaikutus. Tässä hallituksen esityksessä esitet-
tävät luvut, jotka on tarkoituksellisesti esi-
tetty mahdollisimman sekavasti, eivät mer-
kitse totuutta lainkaan.

Herra puhemies! Otan vielä muutamia
kohtia tästä esityksestä. Esityksen pääasialli-
sista sisällöstä kertovassa, toisessa kappaleessa lukee näin: "Esityksen mukaan puoli-
soiden kansaneläkkeen lisäosan määräytymis-
sessä oleva vinoutuma poistetaan." Miten se
poistetaan, jos vinoutuma on tähän saakka
ollut 19 prosenttia, kun puoliset saavat vain
81 prosenttia lisäosan täydestä määrästä.
Nyt sitä parannetaan 4 prosentilla eli he
saavat 85 prosenttia täydestä määrästä. Mit-
ten vinoutuma tällä tavalla korjataan? Tämä
on täysin utopiaa.

Tämä jatkuu, herra puhemies: "Eläkkeen-
saajapuolison lisäosa olisi uudistuksen jäl-
keen 85 prosenttia yksinäisen henkilön lisäosa-
sasta, kun se nykyisten säännösten mukaan
on ollut 81 prosenttia. Lisäosa maksettaisiin
tämän suuruisena heti jommankumman puoli-
sion jäädessä eläkkeelle." Tästäkin saa hel-
posti sen käsityksen, että kyllä hallitus on
ollut ritarillinen, kun se heti maksaa tämän
lisäosan. Ei huomioida lainkaan sitä, että
"heti" merkitsee 15 prosentin alennusta li-
säosaan 1.9.1991 alkaen ensiksi eläkkeelle
jääville puolisoille. Tämä on se hallituksen
"heti". Tämän tarkoitus on sumuttaa kansa-
laisia, jotka saavat tämän paperin käteensä,
jotta he pääsisivät väärään käsitykseen siitä,
mikä on todellisuus.

Lopuksi viemättä aikaa tämän pidemmälti
— olen tästä asiasta puhunut niin monta
kertaa, etten halua enää eduskuntaa viivyttaa
sen enemmälti, vaan seuraavan kerran pala-
taan näiden asioiden käsittelyssä — niin
samalla sivulla loppupuolella yhteenvedoa
esityksen pääasiallisesta sisällöstä sekoitel-
laan markkamääräisiä vaikutuksia valtiolle
edestakaisin sillä tavalla, ettei pääbeelsebubi-
kaan pääse selville, kuinka paljon tämä
loppujen lopuksi maksaa valtiolle vuonna
1991 ja sen jälkeen ja toisaalta kuinka paljon
kansaneläkeläiset ovat saamassa. Käytännös-
sä vuoden, kahden, kolmen periodilla he
eivät saa yhtään mitään.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Ed. Aittoniemen levy pyörii

edelleen samassa paikassa, ja tuntuu siltä,
että se rupeaa väsymään ja väsymään.

Mutta pyysin puheenvuoron todetakseen,
että minusta on sietämätöntä kuunnella
elämää nähnyttä ja kokenutta kansanedusta-
ja Aittoniemeä, kun hän viljelee sanoja, että
eläkeläisten mielenosoitus oli järkyttävä tilai-
suus ja että tässä on tehty petosta eläkeläi-
sille. En minä kokenut sitä tilaisuutta miten-
kään järkyttävänä. Eläkeläiset olivat asialli-
sesti liikkeellä ja pääosin ihan oikean ja
ymmärrettävän asian merkeissä. Kaikki ym-
marrämme hyvin niitä eläkeläisiä, jotka saa-
vat 2 000 markan tasolla olevaa kansanelä-
kettä. Kysymys on vain nyt siitä, että kehitys
ja uudistus etenee Suomessa vaihteittain.
Luulen, että monet meistä ovat sitä mieltä,
että vauhti voisi olla ripeämpi, mutta minus-
ta on kohtuutonta, että ed. Aittoniemi vää-
ristää asioita halventamalla kansanedustus-
laitosta ja nyt tehtyä pientä, mutta tärkeää
uudistusta, jonka hallituksen esitys pitää
sisällään.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastaus-
puheenvuoro): Herra puhemies! SMP:n on
aivan turha selitellä huonoa omaatuntoaan.
Kun nykyisen hallituksen hallitusohjelmaa
aikanaan vahvistettiin, SMP oli siinä muka-
na ja itse asiassa silloin ottamassa kannan
siitä, että kansaneläkeuudistuksen neljättä
vaihetta ei aiotakaan tämän hallituksen ai-
kana toteuttaa.

Saman kannan olemme saaneet kuulla
eduskunnassa jo useita kertoja niin väliky-
myskeskustelujen kautta kuin myöskin viime
kevään eduskuntakyselyn kautta ja tänä syk-
synäkin jälleen kerran. On varsin ihmeellistä
se, ettei SMP ei tähän asti, silloin kun on itse
ollut hallituksessa, ole tästä asiasta nostanut
meteliä, vaan nyt kun on siirtynyt opposition
puolelle, ryhtyy myötäilemään keskustan
kannanottoja.

Olemme olleet keskustassa koko ajan sitä
mieltä, että kansaneläkeuudistuksen neljäs
vaihe tulee toteuttaa sellaisena kuin kaikki
suuret puolueet aikanaan tämän vuosikym-
menen alussa sopivat. Ymmärtääkseni silloin
oli täysi yksimielisyys siitä, että koko elä-
keuudistus viedään läpi sen viimeistä piirtoa
myöten.

Eläkeuudistuksen neljännen vaiheen to-
teuttaminen on tärkeätä nyt myöskin sen
takia, että pienten eläkkeensaajien elintaso

on jäänyt tavattomasti jälkeen, kun tasokorotuksia ei ole kyetty tekemään sillä tavalla kuin olisi pitänyt tehdä eivätkä myöskään asumistuet jne. ole nousseet elintason nousun mukaisesti. Nyt eduskunnalla on viimeinen mahdollisuus tulevan budjetin ja tämän lain käsittelyn yhteydessä korjata asia. Toivotaan, että kaikki ovat sitä mieltä kuten ovat ilmoittaneet esimerkiksi tänään eduskunnan portailla.

Ed. Jaakonsaari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hallituspuolueiden eduskuntaryhmien sopimus eläkepuolisoiden lisäosan nostamisesta 85 prosenttiin on oikean suuntainen ja tasapainoinen ratkaisu. Ed. Aittoniemeltä kaipaisin vastausta siitä, että jos hänen mallinsa mukaisesti puolison lisä olisi sama kuin yksinäisen, niin miten se korvattaisiin yksinäiselle eläkkeensaajalle. Jos hän esittää, että se täytyy korjata, niin siitä tulisi ilman muuta sellainen kierre, jossa jälleen pitäisi tehdä uusi ratkaisu eläkepuolisoiden suhteen. Tämä tietäisi miljardeja ja taas miljardeja ja olisi sellainen ratkaisu, jossa pyrstö tarttuu, kun nokka pääsee irti.

Ratkaisu, mikä nyt on tehty, on hyvä ja vastaa aika paljon muiden maiden käytäntöä. Esimerkiksi Ruotsissa ja monissa muissa maissa on vastaavan tyyppinen käytäntö. Tietävästi missään ei ole sen tyyppistä käytäntöä, että aviopuolisolle olisi sama lisäosa kuin yksinäiselle eläkkeensaajalle, koska lasketaan, että ilman muuta kahden ihmisen elämä on sittenkin edullisempaa kuin yhden yksinäisen eläkkeensaajan. Peruslinja on tässä oikea.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron muistuttaakseni ed. Aittoniemeä suurin piirtein samasta asiasta, johon ed. Isohookana-Asunmaa jo kiinnitti huomiota. Ed. Aittoniemi sanoi, ettei SMP voinut olla mukana hallituksessa, joka ei hoida kansaneläkeuudistuksen neljättä vaihetta. Ed. Aittoniemi, te olitte yli kolme vuotta hallituksessa mukana. Te olitte antamassa kolmea budjettia, joissa ei tehty minkäänlaista korjausta kansaneläkeuudistuksen neljanteen vaiheeseen. Nyt vaalien lähestyessä, kun hallitus oli viimeistä kertaa budjettia tekemässä, te lähditte pois.

Luen, mitä Holkerin hallituksen hallitusohjelmassa näiltä osin sanotaan: ”Pienten

työeläkkeiden ja kansaneläkkeiden yhteensovittussäännöt, toimivuus ja oikeudenmukaisuus selvitetään. Eläkejärjestelmät säilytetään erillisinä.” Tässä on olennaisin, mikä tästä asiasta hallitusohjelmassa on sanottu. Hallitusohjelma ei lupaa kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamista. Siitä huolimatta, ed. Aittoniemi, te menitte mukaan hallitukseen, olitte siinä kolmen budjetin ajan ja nyt vaalien lähestyessä lähditte siitä pois. Hyvä on, että nyt teitte sen ja olette muiden mukana, mutta tämän historianne rasitteet viimeisen kolmen vuoden aikana te joudutte vaaleissa kantamaan.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafsson käytti varsin mielenkiintoisen puheenvuoron, kun totesi, että kaikki me ymmärrämme eläkeläisiä, mutta kehitys meillä vain kulkee tiettyä rataa. Kehitys kulkee mielestäni väärää rataa siitä syystä, että verouudistusta nyt jatkettaessa hallitus on keskuudessaan sopinut ja antanut sen mukaiset esitykset eduskunnalle, että 70 000 Suomen hyvätuloisinta veronmaksajaa saavat yli 8 300 verohelpotuksen eli alennuksen veroihinsa ja sitä kautta ostovoiman lisäyksen ensi vuonna.

Okei, tässä yhteydessä on pakko kysyä, minkälainen sosiaalinen oikeudenmukaisuus on sosialidemokraateilla ja koko hallituksella, kun vastaavan tyyppistä ostovoiman lisäystä ei anneta niille ihmisille, jotka tänään olivat eduskuntatalon portailla ja joista suurin osa joutuu tulemaan toimeen 2 500 markan, jopa pienemmällä kuukausieläkkeellä. Eli verovaroja meillä varmasti on, kysymys on niiden oikeasta kohdentamisesta. Hallitus varmasti vaaleissa joutuu vastaamaan siitä, että on laiminlyönyt Suomen yli 400 000 eläkeläisen toimeentulon kehittämisen.

Puhutaan, että nyt annetaan 4 prosenttiyksikköä lisää, mutta sekin otetaan pois toisilta kansaneläkkeen lisäosan saajilta eli pudotetaan syyskuun alun jälkeen 15 prosentilla sitä lisäosaa, joka muuten olisi 100 prosenttia. Toisaalta tuntuu, että hölmöläisten hommaa, kun siirretään tavallaan taskusta toiseen, nyt vain valitettavasti toisen eläkeläisen taskusta toisen eläkeläisen taskuun.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafssonille totean, että puheenvuoroni toi selvästi ilmi sen,

miksi tilaisuus oli järkyttävä. Sellaiset kansalaiset, jotka ovat koko elämänsä vaikeina vuosikymmeninä tehneet yhteiskunnan hyväksi työtä ja puolustaneet sitä ase kädessä, joutuvat eduskunnan edessä kerjäämään selälaisia markkoja, jotka heille kuuluisivat ilman muuta. Huomautan, vaikka en halua mennä pakolaispolitiikkaan, että yhden pakolaisen ja turvapaikan pyytäjän ylläpitokustannukset kolmessa päivässä vastaavat samaa kuin kansaneläkeläisen koko kuukauden tulot eikä heidän tarvitse kerjätä sitä eduskunnan edessä. Viimeksi kun he olivat siinä, heillä oli selkä päin eduskuntaa.

Edustajille Isohookana-Asunmaa ja Pekkarinen totean, että Suomen maaseudun puolue on nykyisistä oppositiopuolueista ainoa, joka pystyy lähtemään hallituksesta silloin, kun se näkee, että kohtuuden raja on ylitetty. Sen paremmin keskusta kuin muutkaan oppositiopuolueet, kun te pääsette hallitukseen, te ette lähde sieltä kulumallakaan, se on teille niin tärkeä paikka. Se on ollut keskustalle, tähän olette olleet vuosikymmenet hallituksessa, eikä asiaa ole hoidettu.

Totean vielä ed. Jaakonsaarelle, mikäli herra puhemies sen sallii, että kyllä minä tiedän yksinäisen ongelman. Emme me kaדהdi heitä. Mutta on lähdettävä siitä, että kukaan saa koskaan liian paljon, vaan on lähdettävä siitä, että saa liian vähän. Yksinäisten eläkkeellä olevien asema toki olisi pitänyt ottaa tavalla tai toisella uudelleen esille. Mutta siitä ajasta, jolloin syntyi ajatus, että puolisoilla perunat kiehuvat samassa kattilassa halvemmalla kuin yksinäisellä, on erkaannuttu aika paljon, eivätkä nämä perusteet pidä sillä tavalla paikkaansa. Yleisesitähän on vaadittu, että puolisoalenema tulee poistaa. Tästä me olemme pitäneet kiinni, siitä mitä kansalaiset vaativat, ja pidämme loppuun saakka.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemelle sanoisin, että kyllä joku saa liikaakin jopa eläkettä. Meillä on ylisuuria eläkkeitä, jotka pitäisi leikata eläkekatolla.

Keskustan edustajille kuitenkin huomautaisin, että kritiikkiinne kohde on nyt väärä, kun se on SMP. SMP:hän on kuitenkin tehnyt ratkaisun ja on liittynyt siihen rintamaan, joka ainakin äänestyksiin saakka toissiaan ajaa neljättä vaihetta. Tämähän on se

kriteeri, jolla täällä pitää mitata ratkaisuja. Minusta on politiikan peliä, jos aletaan spekuloida sillä, kuka mistäkin syystä mitään tekee, eikä se lopu koskaan. Tärkeintä minusta on luoda rintamaa, joka vie käytännössä eteenpäin neljättä vaihetta ja perusturvan parantamista yleensäkin. Minusta juuri perusturvan luominen tähän vauraaseen maahan on tärkein uudistus ja siihen tarvitaan erittäin laaja rintama. Huonoin asia on se, jos oppositio tässä kovassa tilanteessa rupeaa toisiaan sättimään ja hallitus pääsee kuin koira veräjästä.

Ed. Apukka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron ed. Jaakonsaaren puheenvuoron jälkeen. Minun mielestäni oli suorastaan pöyristyttävää kuunnella, kun hän sanoi, että tämä nyt hallitusryhmien kesken sopima ratkaisu on oikean suuntainen ja tasapainoinen. Miten se voi olla sitä, minä en ymmärrä. Tämä filosofiahan lähtee todella siitä, että yhden ihmisen kansaneläke katsotaan Suomessa tänä päivänä niin suureksi, ettei sitä missään tapauksessa voida kahdelle ihmiselle antaa.

Minun mielestäni tässä talossa ei kenelläkään näillä palkoilla ole kanttia kyllä sanaa, että tämälantapainen ratkaisu, mitä nyt ollaan tekemässä, on oikean suuntainen ja tasapainoinen. En voi käsittää sitä, että näin asia voi olla. Mutta Jaakonsaaren puheessa olikin toinen totuus. Hän sanoi, että jos tällä tavalla edetään, että molemmille eläkeläisille annetaan saman suuruinen eläke, niin ollaan sellaisen oravanpyörän edessä, että joudutaan yksinäisten eläkkeitä tarkistamaan. Hän sanoi, että se maksaa miljardeja ja miljardeja. Sehän tässä se suuri vitsi onkin, että jos halutaan toteuttaa eläkeuudistus, se maksaa. Minun mielestäni nämä hallituspuolueitten sopimukset ovat juuri sellaisia eläkeuudistuksia, mitkä eivät maksa mitään. Niitä on helppo puhumalla tehdä. Mutta minä luulen, että eläkeläisiä ne eivät kovin paljon lämmitä.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin pyysin vastauspuheenvuoroa ed. Jaakonsaaren puheenvuoron jälkeen, koska hän näyttää jättävän huomiotta sen huononnuksen, joka tähän uudistukseen liittyy. Hallituspuolueet kuten sosia-

lidemokraatit jatkuvasti jättävät huomiotta huononnuksat.

Kun tähän asti ensimmäisenä eläkkeelle jäänyt puoliso on saanut 100 prosenttia lisäosan määrästä ja saa edelleenkin, niin en voi ymmärtää sitä, että olisi parannus, edistys, eteenpäinmeno, lii kahdus oikeaan suuntaan, että tulevaisuudessa ensimmäisenä eläkkeelle jäävä puoliso saa vain 85 prosenttia lisäosan määrästä. Se merkitsee yli 200 markan suuruista menetystä niille, jotka eivät vielä ole eläkkeellä ja jotka jäävät eläkkeelle, verrattuna eläkkeellä jo oleviin eläkeläisiin. Tässä on lii kahdettu vää rään suuntaan. Tämä on sen tyyppinen kysymys, että on vaikea ulkopuolelta hallituksen ymmärtää sitä logiikkaa, mihin tällainen eläkkeiden huononnuks perustuu.

Tässä mielessä en voi yhtyä ed. Jaakon saaren ja myös ed. Gustafssonin esittämään näkemykseen, jonka mukaan tämä lii kahdus olisi vain oikeaan suuntaan. Tässä on myös 15 prosentin suuruinen siirtymä täysin vää rään suuntaan.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Anttilalle ja muistutan hänelle, että verouudistuksellahan on pyritty verotuksen oikeudenmukaistamiseen. On pyritty alentamaan veroprosenttia kaikissa tuloluokissa. Tästä loogisesti johtuu, että ne, jotka maksavat paljon veroa, myös tulevat voittamaan enemmän silloin, kun tietty prosentti alennetaan verotusta. Samanaikaisesti on nostettu valtionverotuksen tulorajaa 15 900:sta tänä vuonna 38 000:een. Tällöin tietysti hyötyvät pienituloiset ja juuri yleensä eläkeläiset ja luulenkin, että useat meidän tämän päivän vieraistamme.

Senpä takia verotuksella ei voida antaa rahaa niille, jotka eivät maksakaan veroa. Olen ihan samaa mieltä, että suurituloiset saavat markkamääräisesti vähennystä. Minusta ne saavatkin saada, jotka enemmän maksavat, jos kerran prosentuaalisesti laskeaan. Mutta tällä ei voida siirtää rahaa sellaisille, jotka eivät maksakaan veroa.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä paheksun ed. Aittoniemen tapaa asettaa vaikeuksissa olevat pakolaiset ja vaikeuksissa elävät eläkeläiset vastakkain. (Ed. Gustafsson: Oikein, ed. Laine!)

Ed. Aittoniemi sanoi äsken, että he uskalisivat lähteä hallituksesta. Koettakaa nyt vihdoin päästä selville, kuinka siinä tapahtui, lähdittekö te vai ajettiin teidät ulos. Aiemmin ed. Aittoniemi on sanonut, että vaikka he olivat valmiit luopumaan niistä vaatimuksista, joista nyt juuri keskustelemme, olivat tulossa lähelle 85:tä prosenttia, siitä huolimatta heidät ajettiin ulos. Tämä on siis aiemmin annettu selitys.

Mutta, ed. Aittoniemi, vuosi sitten me väittelimme kovasti täällä. Te kerroitte, että koko eläkeläispuolisoiden alenemakysymys on nyt ratkaistu, neljäs vaihekin toteutetaan. Minä epäilin, väitin teidän erehtyneen tai puhuvan toisin kuin totuus, mutta te väititte mm. minua vastaan, kunnes nyt välikysymyskeskustelun aikana, ed. Aittoniemi, sanoitte, että se oli väärin, mitä te vuosi sitten selititte. Minusta te olette palaamassa rehellisten ihmisten kirjoihin, ja toivon ed. Tennilän tapaan, että voisimme nyt mahdollisimman lujasti pitää kiinni kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamisesta, perusturvauudistuksesta ja muista eläkeläisten vaatimuksista.

Siinä, mitä sanoitte, ed. Aittoniemi, hallituksen vilpistelystä asian osalta, olen kansanne samaa mieltä.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Tennilälle, joka ei ole enää paikalla, olisin vain todennut, että me toivotamme hyvin lämpimästi SMP:n nyt mukaan siihen yhteisrintamaan, joka tässä salissa toimii ponnekkaasti kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen puolesta, mutta me olisimme toivoneet, että SMP jo kolme ja puoli vuotta sitten olisi seisonut siinä samassa rintamassa. Silloin se ei näin tehnyt. Se oli valmis lähtemään mukaan hallitukseen, jonka ohjelmaan ei neljäs vaihe lainkaan kuulunut.

Ed. Aittoniemi lyö täällä rintoihinsa siinä, että SMP rohkeni lähteä hallituksesta pois, ja kysyy muiden perään sen suhteen, voivatko muut tehdä vastaavaa. Ed. Aittoniemi, ainakaan keskusta ei alun alkaenkaan lähde mukaan sellaiseen hallitukseen, jonka ohjelma ei vastaa puolueen keskeisiä tavoitteita.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Harja äsken puolusti suurituloisten verokevennystä. Tä-

hän täytyy todeta se, että hän ei kertonut niitten välillisten verojen osuutta, liikevaihtoveron ja muun veron, joita kiristetään. Niistä eniten kärsivät pienituloiset ihmiset. Tänä oli yli 10 000 ihmistä pyytämässä pientä korjausta eläkkeisiin ja muuhun sosiaaliturvaan, joka nyt on keskustelun kohteena, jossa hallitus mielestäni pettää kansalaisia ja pettää sillä tavoin, mikä täällä on moneen kertaan jo sanottu: Annetaan 4 prosenttia, mutta tulevilta eläkeläisiltä otetaan pois 15 prosenttia. Mielestäni tätä ei voi hyväksyä, ja me tulemme vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä niin sosiaalivaliokunnassa kuin täällä salissa yhteisen opposition kanssa yrittämään muutettavaksi tätä niin, että se tulee täyteen kansaneläkeuudistuksen neljänteen vaiheeseen.

Ne ihmiset, jotka tänään olivat vaatimassa täyttä oikeutettua korvausta, joka on heille kuulunut, ovat rakentaneet tämän maan ja tällä hetkellä saavat hyvin pientä eläketuloa. Me tulemme kaikkemme tekemään, ja toivottavasti siihen rintamaan tulisivat myös hallituspuolueet, jotka ovat luvanneet monien vaalien alla ja osin lupasivat myös tänä päivänä rappusilla tukea perusturvankin kehittämistä. Mielestäni silloin, kun eduskunnan perusturvatyöryhmä oli koolla, se oli yksimielinen toissa keväänä siitä, että perusturvaa kehitetään, mutta se paperi ei johtanut kuin pölyttymään arkistoon.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan oikein, kuten ed. Ala-Harja totesi, että kansaneläkeuudistuksen yhteydessä käsitellään myös verotusta, mutta sitä ei voi, ed. Ala-Harja, käsitellä sillä tavalla, että tarkastellaan vain yhtä verotuslohkoa eli valtion tuloverojen kehitystä. Täytyy muistaa, että vaikka pienten eläkkeiden saajat eivät maksa valtion tuloveroa, he kuitenkin ovat samana aikana joutuneet yhä suuremman välillisen verotuksen kohteeksi ja esimerkiksi liikevaihtovero on noussut puolitoista prosenttiyksikköä Holkerin hallituksen aikana, mikä tekee vajaa tuhat markkaa yhtä eläkkeensaajaa kohti. Sen lisäksi ovat muut, haittaverot, polttoaineverot jne., juuri pienten eläkkeiden saajien kohdalla suurimmin vaikuttavia, koska heillä ei todellakaan tuloja ole.

Olisin, ed. Ala-Harja, sitä mieltä, että samanaikaisesti, kun hallitus antaa suuria

veronkevennyksiä nimenomaan suurituloisille, olisi pienten eläkkeiden saajien asemaa voitu parantaa sillä tavalla, että esimerkiksi neljäs vaihe olisi toteutettu. Se olisi tullut maksamaan yhteensä vain noin miljardin markan verran eikä ole paljon mitään sen rinnalla, mitä meidän bkt:mme on kasvanut näiden vuosien aikana.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ed. Ala-Harja totesi, verouudistuksen kautta on pyritty alentamaan veroprosentteja, jotka sitten tuovat alennuksina suurituloisille vastaavasti suuremman edun. Totta kai tämä on aivan selkeää matematiikkaa.

Omassa puheenvuorossani kuitenkin puhuin ostovoiman lisäyksestä todetessani, että 70 000 Suomen hyvätuloisinta saavat verouudistuksen kautta ensi vuonna 8 300 markkaa, jopa enemmän, ostovoiman lisäystä eli alennusta veroihin. Nimenomaan peräänkuulutin sitä, missä oli silloin kokoomuksen ja koko hallituksen tahto lisätä vastaavasti ostovoimaa sinne, missä sitä eniten tarvitaan, eli pienituloisten kohdalla.

Kysymyshän on, niin kuin kaikki tiedämme, siitä, että eläkejärjestelmät eivät ole ehtineet olla voimassa riittävän pitkää aikaa, että ne järjestelmät olisivat tuoneet nyt eläkkeellä oleville ihmisille riittävän toimeentulon. Tämähän on ongelma, jonka aika vähitellen korjaa, mutta niiden ihmisten kohdalla sitä ei korjaa aika, jotka tänään olivat eduskuntatalon rappusilla, vaan silloin tarvitaan perusturvauudistus, joka voida toteuttaa, jos vain poliittista tahtoa löytyy. Uskon, että se tulee vaaleissa olemaan yksi keskeinen kysymys, ja silloin, ed. Ala-Harja, kysytään myös kokoomuksen käyttäytymistä tältä osin.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Ala-Harjan puheenvuoron johdosta, koska hän näki asian näin, että kun valtionverotuksessa alarajaa on nostettu, se helpottaa pienten eläkkeitten varassa olevien ihmisten asemaa. Minusta tämä hänen selvä ja julkinen kannanottonsa hyvin kuvaa sitä ajattelua ja asennetta, joka hallituksella on todella pienituloisiin ihmisiin, sillä haluaisin kuulla ed. Ala-Harjan luettelemana, mitkä ryhmät ovat juuri niitä, jotka tästä hyötymät, niin

kuin hän väitti. Pienituloiset eläkeläiset eivät valtionverotuksen huojennuksista todellakaan hyödy, niin kuin on monissa puheenvuoroissa sanottu.

Toisaalta, mikäli vaihtoehtona on myös se, että kunnan veron puolella alarajaa nostetaan, se voi olla yksilön tasolla hyvä mutta johtaa myös kuntatasolla vaikeuksiin, kun kuntien verotus on ongelmissa ja verotulokertymät ovat ongelmissa. Valtio siirtää koko ajan kunnille kustannuksia. Ainoaksi vaihtoehdoksi jää tasokorotuksen suorittaminen ja indeksitarkistus ja kokonaisuutena pitkällä jännevälikillä perusturvauudistuksen toteuttaminen.

Ed. Andersson: Arvoisa puhemies, herr talman! Ed. Aittoniemi sanoi, että mielenosoitus olisi ollut jotenkin surullinen tapahtuma. Minä itse koin sen sillä tavalla optimistisena tapahtumana, että eläkeläiset haluavat vaikuttaa ja pystyvät vaikuttamaan rauhanomaisella mielenosoituksella omiin asioihinsa. Koin sen hyvin optimistisena tapahtumana enkä niin surullisena kuin ed. Aittoniemi halusi puhua.

Ed. Jaakonsaaren puheenvuorossa ihmettytti eräs ajatus. Minä olen ymmärtänyt sosialidemokraattien perusajatuksen, että uudistuksia tehdään hyvin hitaasti ja asteittain. Saattaa olla viisastakin, mutta en ymmärrä sitä, että selvä huonontaminen olisi mikään tällainen askel, koska se on huonontamista, jos vuodessa eläke on 3 000 markkaa pienempi ensi syksystä lähtien verrattuna tämänhetkiseen eläkkeeseen. Tämä on selvä huononmus, ja sitä ei voida minun mielestäni millään puolustaa.

Ed. Ala-Harjan puheenvuorossa kiinnitti huomiota se, että hän sanoi, että totta kai sellainen ihminen, joka maksaa paljon veroa, saa paljon myös verohelpotusta. Prosenttimenetelmähän on aina epäoikeudenmukainen, ja se on erityisen epäoikeudenmukainen tässä tilanteessa, jolloin kaikkein suurituloisimmille annetaan 4 prosenttiyksikön marginaaliveroalennus. Holkerin hallituksen aikana marginaaliveroa on näiden kohdalla alennettu 12 prosenttiyksiköllä, kun alennus taas pienemmillä tuloluokilla on 2 prosenttiyksikköä. Siis jopa prosenttimääräisesti laskettuna kyseessä on hyvin epäoikeudenmukainen uudistus.

Arvoisa puhemies, herr talman! Vaikka Suomella on takanaan kymmenen lihavaa vuotta, jolloin kansantulon kasvu on ollut tasaista ja noin 3 prosentin luokkaa vuosittain, kaikki eivät kuitenkaan ole päässeet nauttimaan tästä hyvinvoinnin kasvusta ja maamme vaurastumisesta. Kuten tiedämme, itse asiassa tuloerot, jotka olivat jo 1980-luvun alussa hieman kaventumassa, ovat taas suurenemaan päin. Uusliberalistisen ideologian mukaisesti menestyjille luodaan lisää menestystä, koulutukseen panostetaan, mutta etenkin jo entuudestaan hyvin koulutettujen superkoulutukseen.

Tehokkuus, kilpailu ja tulosvastuullisuus ovat tämän ideologian kunniasanoja, ja mikäpä siinä. Onhan niin Itä-Euroopassa kuin muuallakin maailmassa tullut vakuuttavasti osoitetuksi, että tehokas ja toimiva talous on kaiken hyvinvoinnin perusedellytys. Jos sitä ei ole, ei ole edellytyksiä minkäänlaiseen yhteiskunnalliseen kehitykseen. Jos ei synny jaettavaa, ei myöskään ole, mitä jakaa.

Nyt vallalla oleva uusliberalistinen ideologia uskoo markkinoiden kaiken pelastavaan ja autuaaksi tekevään voimaan, mutta markkinavoimat ovat sokeita ja myös julmia. Jos markkinoita ei säädellä ja jos ei luoda yhteiskuntaan erilaisia turva- ja suojarakenteita ja -verkkoja, syntyy julma ja osasta kansalaisista piittaamaton järjestelmä. Tulon ja varallisuuserot kasvavat, ja myös alueelliset eroavaisuudet metropolien ja periferian välillä syvenevät. Tapahtuu halkeama yhteiskunnassa. Yhteiskunta polarisoituu. Syntyy ns. kaksi kolmasosa -yhteiskunta, missä kaksi kolmasosaa vaurastuu, mutta jäljelle jäävä kolmasosa köyhtyy ja jää vaurastumisen ulkopuolelle.

Suomessa on nyt käymässä juuri näin. Vaikka Suomi on bruttokansantuotteen kymmenen kärjessä -listalla maailman kahdeksannella tilalla, pienituloisten ja vähävaraisten kansalaisten määrä ei vähene yhteiskunnassamme. Kovaksi ja piittaamattomaksi muuttunut ilmapiiri ei tunnu välittävän niistä ihmisistä, jotka elävät tänään niukkuudessa ja jotka eivät ole tulosvastuufilosofian kannalta ns. kannattavia menestyjiä.

Miten on muuten ymmärrettävissä piittaamattomuus haja-asutusseutujen ihmisten elämänlaadusta ja perusoikeuksista? Miten on todellakin ymmärrettävissä, että Suomi, joka sotien ja todellisen aineellisen pulan aikana

on aina pystynyt turvaamaan kansalaisten peruspalvelut, esimerkiksi postipalvelut jopa kenttäoloissa, yhtäkkiä katsoo itsensä niin köyhäksi, että on pakko lopettaa nämä elämänmenolle elintärkeät palvelut juuri nyt, kun Suomessa on enemmän rahaa kuin koskaan aikaisemmin? Tätä minun mielestäni sopii kysyä. Vastaus kuuluu: Tämä on uusraakalaisen ajattelun tulosta, murentuneen yhteisvastuun ja murentuneen solidarisuuden surullista satoa.

Tästä vesitetystä kansaneläkeuudistuksen sisällöstä on puhuttu paljon tänään. Tämä on kyllä mielestäni osoitus piittaamattomuudesta kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten hyvinvoinnista. Lisäosan korotus 81:stä 85 prosenttiin tarkoittaa eläkeläiselle käytännössä 70 markkaa käteen kuukaudessa. Onhan tämä jotain.

Mutta se ei, täytyy korostaa vielä kerran, ole missään tekemisissä eläkeuudistuksen neljännen vaiheen kanssa. Neljäs vaihe merkitsee, että lisäosa maksetaan kokonaisena ja ns. naimavero on poistettu. Tämä on oikeutettu vaatimus, jonka puolesta vasemmistoliitto aikoo edelleenkin toimia. (Ed. Vähänpää: Kauanko se on toiminut?) — Se on toiminut jo kohta neljä kuukautta.

Puhuin jo tästä huonontamisesta. Ensi syksystä lähtien lisäosaa maksetaan alun perin, alusta lähtien, vain 85 prosenttia 100 prosentin sijasta. Jos ajatellaan kahta naimisissa olevaa ihmistä, joiden ikäero on kymmenen vuotta, tämä merkitsee, kun ensin eläkkeelle joutuva menettää vajaat 300 markkaa kuukaudessa eli vähän yli 3 000 markkaa vuodessa, kymmenessä vuodessa sitä, että eläkeläinen menettää noin 30 000 markkaa. Tämä on hallituksen esityksen masentava anti kaikille niille ihmisille, jotka siirtyvät kansaneläkeläisiksi ensi syksyn jälkeen.

Vasemmistoliitto ei voi tällaista huononusta hyväksyä. Näin ei voi kerta kaikkiaan menetellä. Tämä on nimittäin jo saavutetun edun poistamista ja vielä kaikkein pientuloisimmilta eläkeläisiltä, jotka tähänkin saakka ovat turhaan vaatineet kansaneläkkeiden korottamista edes sillä 10 prosentilla, jonka kansaneläkkeet ovat jääneet jälkeen työeläkeistä viimeisten viiden kuuden vuoden aikana.

Herra puhemies, herr talman! Tällaista esitystä ei kukaan vastuullinen ihminen voi

olla hyväksymässä. Tällaista uusraakalaisuutta emme hyväksy.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaisin ed. Anderssonille hänen väittämiinsä seuraavasti:

1.1.1984 tuli voimaan kansaneläkeuudistuksen toisen vaiheen b-vaihe. Silloin alettiin ensimmäiseksi eläkkeelle jäävää aviopuolisoa käsitellä yksinäisenä henkilönä, niin kuin tätä aviopuolisoa ei olisi ollut olemassakaan. Lisäosa maksettiin 100 prosenttina. Mutta, kun toinen puoliso jäi eläkkeelle, alettiinkin käsitellä avioparia avioparina, jolloin ensiksi eläkkeelle jääneen puolison lisäosa aleni 81 prosenttiin. Silloin tapahtui tämä virhe.

Nyt tämä on korjattu siten, että alenema poistuu. (Ed. Aittoniemi: Mikä alenema?) Minusta yksinäisiä eläkkeensaajia kohtaan ei ole oikein se, että aviopuolisot saavat yhteensä 200 prosenttia eläkettä, kun yksinäinen saa 100 prosenttia. Nyt tulee suhde siten, että eläkkeensaajapuolisot saavat yhteensä 170 prosenttia ja yksinäinen saa 100 prosentin lisäosan. On syytä ottaa huomioon se, että aviopuolisoihin on kuitenkin yhteinen asunto ja muut yhteiset tavarat (Ed. Astala: Yhteinen kattila!) — ja yhteinen kattila — ja yksinään elävä eläkeläinen joutuu kustantamaan omasta eläkkeestään kaikki nämä yksin. Minusta suhde on nyt oikea. Tasokorotusta täytyy olla, mutta tämä suhde aviopuolisoiden ja yksinäisen eläkkeensaajan välillä on nyt oikea. Siihen kun saadaan kunnon tasokorotus, niin kaikki on ok. Tätä tasokorotusta tarvitaan.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Törnqvistin repliikistä halusin sanoa, että en oikein ymmärrä sitä, että nyt ruvetaan asettamaan yksinäiset eläkeläiset ikään kuin vastustamaan eläkeläisparien eläkkeen paranemista. Tämä on todella mielestäni hämmästyttävä argumentti, että yksinäiset jotenkin kärsisivät siitä, että eläkeläisparit saisivat täyden eläkkeen. Onhan meillä myöskin, ed. Törnqvist, yksilöllinen palkka, eikä työeläkejärjestelmässä ole minkäänlaista puolisoalenemaa. Siellä sitä ehkä jopa voitaisiin ajatella, koska työeläkkeet ovat kuitenkin huomattavasti isompia kuin tämä pieni peruseläke.

Jos vuonna 1984 tehtiin tämä virhe, joka nyt laahaa perässä ja joka on täysin moder-

nin ajattelun, modernin ihmiskäsityksen vastainen, ei kai meidän tarvitse sitä hyväksyä tänä päivänä. Me voimme korjata sen. Vastustan voimakkaasti sitä ajatusta, että tämä uhkaisi jotenkin yksinäisiä eläkeläisiä, joilla on omat vaikeutensa. Nämä asiat eivät lainkaan ole ristiriidassa kekenään, vaan olen ihan varma, että myöskin yksinäiset eläkeläiset suovat ja toivovat eläkeläispuolisoille täyden eläkkeen. En ole koskaan kuullut eläkeläisiltä mitään tällaista argumenttia kuin ed. Törnqvist esittää.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jaakonsaaren ja ed. Törnqvistin puheet osoittavat tältä päivältä, että sosialidemokraattien ns. sosiaalinen omatunto on pahasti kivettynyt. (Ed. Aittoniemi: Ei sitä olekaan!) — Niin, kyllä kai sitä on joskus hiukkasen ollut, mutta nyt alkaa kyllä mennä ihan tyystin. — Te olette huolissanne kansaneläkeläisistä, joiden kansaneläkkeet ovat korkeimmillaan siinä 2 200 markkaa, vähän enemmän ehkä. Te olette huolissanne siitä, että joku voi saada jonkun sata markkaa kenties enemmän, ja te näette niin valtavan suurta vaivaa siitä, että mielestänne puolisoeläkeläisten pitäisi saada vähemmän kuin kokonaiseläke. Käsityksissänne ei ole minkäänlaista ihmisarvoa mukana, ei minkäänlaista tasa-arvoa ihmisten kesken. Todella ihmettelen, että tämän kaltaisia ajatuksia joku saattaa vielä työväenpuolueen edustajana salissa tänään esittää.

Nimittäin totta on, kuten ed. Andersson sanoi, että en ole koskaan kuullut, että olisitte puhuneet työeläkkeen saajien osalta näin täällä salissa. En ainakaan muista koskaan kuulleen. Jos olette tätä mieltä, niin teidän pitäisi olla myöskin työeläkkeen saajien osalta samoissa ajatuksissa, jos teillä tällaisia periaatteita kerran on.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan korostaa sitä, minkä sanoin jo vastauspuheenvuorossani, että pelkän kansaneläkkeen varassa elävät ja pientä työeläkettä saavat tarvitsevat tasokorotuksen. Eläke on liian pieni. Mutta näistä yksinäisistä ihmisistä on suurin osa naisia, eläkeläisistä, heitä on 400 000. Heidän täytyy tulla toimeen pelkällä kansaneläkkeellä ja lisäosalla. (Ed. Astala: Siksi pitää nostaa!) — Tasokorotus täytyy olla. —

Mutta tämä suhde on minusta oikea, että puoliset saavat yhteensä 170 prosenttia. Yksinäiseltä, jonka täytyy kaikki maksaa itse, televisiolupamaksut, huoneen vuokrat, ruoka, mitä kaikkea lieneekin, kuitenkin kuluu suhteessa enemmän rahaa kuin aviopuolisoilta yhdessä. Tasokorotus on ihan eri asia. Tasokorotus täytyy tehdä.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin myös korostaa sitä, että tasokorotus ja puolison eläkeasia ovat tavallaan eri kysymyksiä. Kun kansaneläkkeellä on tarkoitus turvata perusturva ja toimeentulo, kyllä siinä mielessä on merkitystä sillä, onko yksinäisen eläkkeensaajan suhteellinen asema huono vai ei. Ed. Andersson sanoi, etteivät yksinäiset kärsi siitä, jos avioliitossa olevat saavat yhtä suuren eläkkeen. Kyllä he siinä mielessä kärsivät, että heidän suhteellinen asemansa heikkenee verrattuna näihin perusturvan saajiin, jotka elävät avioliitossa. Kyllähän tämä on aivan selvä tosiasia, joka pitäisi tunnustaa myöskin opposition.

Ed. Moilanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on selvästi hallituspuolueiden edustajien vastauksista käynyt ilmi se, että hallituspuolueet haluavat säilyttää avioliittorangaistuksen (Ed. Törnqvist: Kristilliset sanovat, että avioliittorangaistus!) myös pientä eläkettä saavien ihmisten osalta. — Sitähän se on. — Emme voi tätä mitenkään hyväksyä.

Totean, että ikääntyvällä ihmisellä on paljon sellaisia kuluja, jotka ovat mitä suurimmassa määrin juuri henkilökohtaisia kuten lääkärinhoito, tutkimukset, kuntoutumus ja monenlaiset hoitokuljetuskustannukset, hoitomaksut. Ne ovat kaikki yhtä suuria, on kysymys yksinään elävästä taikka aviopuolisosta. Eläkeläisten kustannukset ovat merkittävimmillään yli jokapäiväisen leivän ja asuminen nimenomaan hoitokustannuksissa. Siitä huolimatta, että sairausvakuutus tietyn osan korvaa, näissä tarvitaan lisäosa täysimääräisesti ja henkilökohtaisesti.

On myös outoa se, miten heikosti hallituspuolueitten edustajat arvostavat naisen työnosta. Pienintä eläkettä saavien joukossa on suuri osa juuri niitä naisia, jotka ovat tehneet raskaan päivätyön, mutta joilla ei ole omaa itsenäistä ansioläkettä. Heistä myös

on tässä kysymys, kaiken kaikkiaan pienintä eläkettä saavista ihmisistä on kysymys. Heille tulee antaa täysimääräinen henkilökohtainen eläke.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean ihan lyhyesti, että sosialidemokraatit ja kokoomus yrittävät lietsoa jonkinlaista kateuden kipinää viimeisenä valttinaan tässä asiassa ja väittävät, että yksinäisen kansaneläkkeen saajan asema huononisi uudistuksesta. Eihän tässä voi olla mitään muuta, kuin että viimeisenä oljenkortena vedotaan ihmisten kateuteen asiassa.

On huomattava, että eläkeläisjärjestöt ovat yksimielisesti vaatineet puolisoalenen poistamista, ja he kai edustavat sitä näkemystä, jota eläkeläisten suunnassa edustetaan mukaan luettuna myöskin yksinäiset eläkkeen saajat. On lähdettävä siitä, kuten aikanaan sanoin, kukaan ei saa liian paljon, mutta jotkut voivat saada liian vähän. Korostan vielä sitä, että eläkeläisjärjestöt ovat olleet tämän asian takana yksimielisesti. Me kansanedustajina pyrimme ajamaan heidän näkemystensä mukaan tätä asiaa. Turha yrittää lietsoa kateutta tässä asiassa.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Pari kommenttia viime aikoina käytettyihin puheenvuoroihin. Ed. Aittoniemi lopuksi sanoi, että kukaan ei saa liian paljon. Mielestäni jotkut eläkeläiset saavat liian paljon (Ed. Aittoniemi: Kukaan ei saa liikaa kansaneläkettä!) ja täytyisi ottaa Suomessakin käyttöön eläkekatto ja panna kuriin ne korkeat eläkkeet, jotka ovat selvästi epäoikeudenmukaisia työtä tehneitä ihmisiä kohtaan. Yhdet saavat kymmenientuhansien markkojen suuruisia eläkkeitä kuukaudessa, kun toiset joutuvat tulemaan 2 200 markan kansaneläkkeellä toimeen. Ruotsissa ymmärtääkseni on ainakin valmisteilla eläkekatto, jonka mukaan korkein eläke on seitsemänkertainen pienimpään eläkkeeseen verrattuna. Jotain sen tyyppistä voitaisiin harkita Suomessakin.

Mitä tulee edustajien Tainan ja Törnqvistin käyttämiin puheenvuoroihin, että pitäisi tehdä kansaneläkkeiden tasokorotus, niin miksi ette tee kansaneläkkeiden tasokorotusta, te, jotka sanotte, että teillä on tässä maassa valta? Te haluatte olla hallituksessa, koska te haluatte käyttää valtaa. Te ette ole

tehneet kansaneläkkeiden tasokorotusta. Vuodesta 1984 lähtien te olette sallineet kansaneläkkeiden jäädä 8,5 prosenttia jälkeen työeläkkeiden korotusvauhdista, te, joilla on valta omien sanojenne mukaan. Te olette aika huonoja kansaneläkeläisten etujen puolustajia, kun te tiedätte, että on tasokorotuksen tarve, mutta teillä ei ole minkäänlaisia aloitteita, ei minkäänlaisia esiintymisiä, ei haluakaan muuta kuin sanoissa olla tasokorotuksen puolella. Älkää luulkokaan, että me sallimme teidän kätkeytyä sanojenne taakse, että pitää saada tasokorotus, silloin kun te ette käytännössä toimi tasokorotuksen puolesta!

Sitä paitsi ensimmäistä kertaa kuulen teidän täällä puhuvan ylipäättään tasokorotuksesta. Siis meidän esille nostamamme epäkohta tänä syksynä, kansaneläkkeiden jälkeensä jääneisyys, alkaa vähitellen mennä perille. Hallituspuolueet rupeavat vähitellen ymmärtämään ja näkemään, että eläkkeiden tasokorotus on välttämätön. Toistaiseksi se on vain tyhjiä sanoja ja se on tyhjiä sanoja, kunnes kansaneläkeläiset saavat tasokorotuksen.

Mitä tulee nykyaikaan, niin meitähän uhaataan lamalla. Hallitus uhkaa meillä lamalla. Itse asiassa se tekee ja saa aikaan laman. Haluaisin tähän asiaan huomauttaa, että tulossa ei ole lama, vaan laskujen maksun aika. Hallitus on elänyt ja sallinut Suomessa elettävän sellaista elämää, että laskut tulevat maksuun nyt, tulevat onneksi maksuun osittain jo ennen vaaleja, jotta me näemme, millaista Suomea te olette olleet luomassa, miten te olette käyttäneet laina-, tuonti- ja velkarahaa keinotekoisien elintason luomiseen kaikkein suurituloisimmille, parasosaimmille suomalaisille, suurituloisille ja superrikkailla.

Me koetamme ajaa myös pienten kansaneläkeläisten asiaa ja haluaisimme, että minkäänlaista huononnusta ei tapahtuisi. Huononnus on se, että lasketaan ensimmäisenä eläkkeelle jäävän puolison lisäosa 85 prosenttiin, kun nykyisten säännösten mukaan se on 100 prosenttia. (Ed. Törnqvist: Sehän laskee 81 prosenttiin, kun toinen puoliso jää eläkkeelle!) — Nyt me puhumme siitä ajasta, jolloin vain toinen on eläkkeellä, ed. Törnqvist. Sellaisen ihmisen asemahan heikkenee, joka on jäänyt ensimmäisenä eläkkeelle. Hän on tähän asti saanut 100 prosenttia lisäosas-

ta, ja nyt hän rupeaa saamaan 85 prosenttia lisäosasta.

Minä koetin hallituksen käsillä olevan lakiesityksen perustelujen pohjalta laskea, kuinka suuren vahingon te eläkeläisille aiheutatte. Sitä on itse asiassa mahdotonta lakiesityksen perusteluista laskea. Siitä voidaan tehdä sellainen johtopäätös, että 240 miljoonaa markkaa tulee pitemmän päälle maksamaan lisäosan tasokorotus 81:stä 85 prosenttiin, mutta pitkällä aikavälillä tämä homma tasoittuu, kun ensimmäiset puoliset rupeavat saamaan vain 85 prosenttia. Tästä voisi tehdä sen tyyppisen johtopäätöksen, että te otatte 240 miljoonaa markkaa vuodessa pois sellaisilta eläkeläispuolisoilta, jotka jäävät ensimmäisenä eläkkeelle.

Koska tämä on lähete keskustelu, jossa lähetämme hallituksen esitystä valiokuntaan, niin mielestäni valiokunnassa pitäisi ehdottomasti selvittää kansaneläkkeiden muutosten taloudelliset vaikutukset niin, että päästäisiin selville myös tässä salissa siitä, millaisen tappion te tuotatte ensimmäiseksi eläkkeelle jääville kansaneläkeläispuolisille. Nykytiedon valossa lähemme siitä, että se on useiden satojen miljoonien markkojen suuruusluokkaa. Te siis suoritate useiden satojen miljoonien markkojen suuruisen heikennyksen siinä yhteydessä, jolloin te nostatte 81:stä 85 prosenttiin lisäosan määrää eläkeläispuolisille.

Tässä yhteydessä haluan tietysti tuoda esille ne kaikki muut vaikutukset, jotka tämän hallituksen politiikka on aiheuttanut eläkeläisten asemaan. Ensimmäisenä tulee esille liikevaihtoveron korotus. Samaa aikaan, kun te ette tee kansaneläkkeiden tasokorotusta, heikennätte ensimmäisinä eläkkeelle jäävien puolisoitten saama lisäosan määrää ja tuotte hyvin pieniä lisäyksiä kansaneläkeläispuolisoiden eläkkeisiin, te otatte kaiken pois ja enemmänkin liikevaihtoveron korotuksella. Olette jo ottaneet ja otatte ja ensi vuonna vaalien jälkeen säädätte palvelut liikevaihtoverolle ja viette kaikki korotukset ja enemmänkin sillä tavalla pois. Tämä hallituspohja on nimittäin sitoutunut panemaan palvelut liikevaihtoverolle. Se tulee vaikuttamaan erityisesti eläkeläisten elintäsoon ja käteen jäävään tuloon. Siltä osin tämä hallitus on suorastaan vaarallinen kansaneläkeläisten näkökulmasta, jos se saa jatkaa.

Hallitusta vastaan voidaan taistella parannuksilla, joita eduskunnassa yritämme saada. Olemme tietysti iloisia, että SMP:kin on tulossa siihen rintamaan, joka yrittää kansaneläkeläisten asemaa parantaa, kun se on ollut kolme vuotta heikentämässä kansaneläkeläisten asemaa jättämällä tasokorotukset tekemättä. Itse asiassa seitsemän vuotta SMP on ollut hallituksessa. Seitsemän vuotta SMP on jättänyt kansaneläkkeiden tasokorotukset tekemättä, seitsemän kansaneläkejärjestelmän näkökulmasta kaikkein ongelmallisinta vuotta, jolloin kansaneläkkeet ovat jääneet 8,5 prosenttia jälkeen työeläkkeistä. Koko sen ajanhan SMP on ollut hallituksessa ja jättänyt siellä tasokorotukset suorittamatta yhdessä demareiden ja kokoomuksen kanssa. Siinä mielessä SMP:llä on vielä paljon kiinikurottavaa niissä eläkevaatimuksissa, joihin mielestäni keskusta ja vasemmistoliitto ovat sitoutuneet ja joita on myös pyritty toteuttamaan sellaisilla mielenosoituksilla, joista tämänpäiväinen eläkeläisten mielenosoitus eduskuntatalon edessä oli esimerkki.

Herra puhemies! Toivomme, että tämä lakiesitys paranee valiokuntakäsittelyssä. Jos ei niin tapahdu, niin sitten pitäisi muuttaa hallituspohjaa ja tuottaa vaalitappio niille puolueille, jotka eivät ole olleet tässä kysymyksessä eläkeläisten asialla.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppäselä toteaisin vastauksena, että se täytyy kuitenkin muistaa, että nyt eläkkeellä olevien ihmisten eläke paranee. Se ei heikkene.

Mitä muuten tulee hänen vuodatukseensa, niin en aio käydä siihen vastaamaan yksityiskohtaisemmin, koska tiedän, ettei tuulimyllyjä vastaan voi taistella.

Mutta työeläkejärjestelmästä sen verran, että työeläkejärjestelmään alkoi kertyä vuonna 1963 ja nykyisin eläkkeelle jäävät alkavat saada jo kohtuullista työeläkettä onneksi. Sen vuoksi tulevaisuudessa yhä vähemmän on niitä ihmisiä, jotka joutuvat tulemaan toimeen pelkän kansaneläkkeen varassa. Se on on hyvä asia.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppänen halusi laskettavan, kuinka paljon eläkeläiset menettävät, kun tämä 100 prosentin eläke jää saamatta. Kannattaisi laskea myös se, paljonko kenties

tulee lisää, kun tulee tasokorotus 81 prosentin 85 prosenttiin. (Ed. Laine: Valiokunnan on laskettava!) Kyllä siitäkin voidaan saada miljoonia ja satoja miljoonia näkymään, kun katsotaan, kauanko ihmiset elävät. Ei tällaisia lukuja kannattaisi mielestäni ollenkaan edes esittää.

Ed. Laine: Herra puhemies! Minusta on käsittämätöntä, ettei edes sosiaalivaliokunnan jäsen halua tietää, paljonko eläkeläiset tulevat menettämään sen johdosta, että tämä hallituksen esitys mahdollisesti eduskunnassa hyväksytään. Paljonko eläkeläiset tulevat saamaan, sen hallitus on kertonut perusteluissa. Mutta hallitushan kokonaan jättää mainitsematta tuon asian, josta mm. ed. Seppänen äsken puhui ja samoin ed. Aittoniemi.

Kun vastauspuheenvuorossani sanoin, että ed. Aittoniemi on mielestäni oikeassa siinä, kun hän antaa sen kuvan, että hallitus vähän tässä vilpistelee, niin minä haluan nyt lukea hallituksen esityksen ensimmäiseltä sivulta. Täällä sanotaan esimerkiksi näin: "Jos ennen lain muutosta eläkkeelle jäänyt puoliso on saanut lisäosan 100 prosentin suuruisena, hänen lisäosansa jatkuu ennallaan." Tämä sanotaan. Mutta sen sijaan tässä ei sanota, että jos ennen tätä lainmuutosta eläkkeelle ensimmäisenä siirtyvä aviopuoliso edelleen saisi 100 prosentin mukaisena tuon eläkkeen yksinäisen eläkkeeseen verrattuna, paljonko tämä lainmuutos merkitsee siihen heikennystä. Sitä ei sanota. Näin ollen ei kerrota myöskään siitä, kuinka paljon tällaisia eläkeläisiä on, mikä on se yhteissumma, jonka eläkeläiset näin menettävät.

Minun käsitykseni on, että ed. Seppänen ehkä arvioi tuon summan suuremmaksi, mutta jokainen me voimme spekuloida niin kauan, kunnes se arvioidaan ja lasketaan asiantuntijoiden toimesta. Pidän täysin välttämättömänä, että ainakin sosiaalivaliokunta ja sen jäsenet omaisivat niin suuren kiinnostuksen, että tämä asia valiokunnan toimesta selvitettäisiin, koska hallitus sitä syystä tai toisesta ei ole halunnut selvittää.

Hallituksen esityksen perusteluissa kyllä viitataan kansaneläkeuudistukseen ja sen joihinkin vaikutuksiin. Mutta varsinaisesti jätetään käsittelemättä kysymys kansaneläkeuudistuksen neljännessä vaiheesta samoin kuin perusturvauudistuksesta, jotka kuitenkin

mielestäni ovat suomalaisen eläkepolitiikan pääkysymykset ja päätavoitteet tänään. Mutta miksi hallitus ei näistä puhu? Se johtuu tietenkin siitä, että hallituksen ohjelmassa on ollut tarkoituskin jättää kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe samoin kuin perusturvauudistus toteuttamatta.

Ed. Törnqvist sanoi, että puolisoalenema on tullut kansaneläkelakiin vuonna 1984. Me jokainen saatamme erehtyä. Minäkin voin erehtyä, mutta minulla on kyllä sellainen käsitys, että aviopuolisoiden heikompi asema kansaneläkelaisissa on säädetty vuonna 1937 kansaneläkelakiin ja siinä se on ollut siitä alkaen. Siitä alkaen myös eläkeläiset ovat vaatineet sellaisia korjauksia, jotka johtaisivat siihen, että asuinpaikasta, aviosuhteesta ja muista eroista huolimatta kaikki eläkeläiset voisivat saada samanlaisen kansaneläkkeen turvan, siis perusturvan. Siitä ei kannata väitellä, milloin tämä on tullut lakiin. Pääasia on, että se korjataan. Mutta halusin tämän nyt vain todeta, koska mielestäni puolisorangaistus on ollut kyllä iänikuinen riesa suomalaisessa kansaneläkelainsäädännössä.

Täällä on todella todettu, että muut lait eivät tunnekaan sellaista rangaistusta erästä poikkeusta lukuunottamatta. Nimittäin sosiaaliturvan muodossa maksettavaa kunnan toimeentulotukea käsiteltäessä kyllä otetaan aviosuhteet huomioon.

Kansaneläkeuudistuksen tavoitteeksi asetettiin vähimmäistoimeentulon turvaavan kansaneläkkeen maksaminen jokaiselle eläkeläiselle aviosuhteesta, asuinpaikasta ja muista tuloista riippumatta silloin, kun sitä järjestöt vaativat ja Kansaneläkelaitos suunnitelmansa laati. Jopa hallitus esitystensä perusteluissa tämän seikan totesi.

Uudistuksen toteuttaminen myöhästyi, kuten muistamme, usealla vuodella. Se paloiteltiin moneen osaan. Muut osat tulivat toteutetuksi paitsi juuri tämä neljäs vaihe, jota tänään eduskuntatalon edessä on voimakkaasti vaadittu toteutettavaksi.

Neljättä vaihetta ja aviopuolisorangaistuksen poistamista vastustetaan lähinnä seuraavilla perusteilla: 1) Kansantalous ja valtiontalous eivät kestä tällaisen uudistuksen rahoitusta. Näin sanotaan. 2) Uudistus ei ole oikeudenmukainen, koska puolisoilla on pienemmät menot kuin yksinään asuvilla. Tämä perustelu on tänäänkin tässä salissa esitetty

monella suulla. 3) Eläkeuudistukseen käytettävät rahat pitäisi käyttää pieneläkkeisiin.

Kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen on arvioitu maksavan noin miljardi markkaa. Tämä summa on kyllä melkoisen suuri, ei käy kiistäminen, mutta niistä, jotka pitävät tätä summaa suurena, monet katsovat, että hyvin kansantalous kestää hävittäjähankintoihin sijoitettavaksi 10—12 miljardia tai hyvin kansantalous kestää annettavaksi yrityksille vajaa 4 miljardia liikevaihtoverohelpotuksina tai hyvin kansantalous kestää yritysveron alentamisen 23 prosenttiin, joka sekin merkitsee valtion tuloissa melkoisen paljon.

Mitä tämän uudistuksen, neljännen vaiheen, oikeudenmukaisuuteen tulee, niin voisi neljä näkökohtaa mainita: Nykykäytäntö merkitsee sitä, että perheen toisen jäsenen siirtyessä kansaneläkkeelle ensinnä eläkkeelle siirtyneen eläke pienenee 328—347 markkaa riippuen kalleusluokasta. Kun perheen toinen jäsen myös eläkkeelle siirtyy, niin aviopuolisona hänkin menettää tuon summan eli perheen yhteinen menetyks on kuukaudessa 656—694 markkaa, eli enimmillään puolisoita rangaistaan yhteensä yli 8 300 markalla vuodessa.

Niille, jotka sanovat, että neljännen vaiheen toteuttaminen suosisi rikkaita, on syytä muistuttaa siitä, että puolisorangaistus koskee vain kansaneläkkeen lisäosan saajia. Lisäosaa eivät saa rikkaat. Ne, joiden muut tulot ylittävät 200 markkaa kuukaudessa, eivät saa kansaneläkkeen täyttä lisäosaa. Sitten kun tulot ovat noin 3 000 markkaa kuukaudessa, lisäosan saanti putoaa kokonaan pois. Ei siis ole rikkaiden etu tämä kansaneläkkeen lisäosan saanti.

Asunto- ja sosiaalipoliittisista syistä pitäisi nimenomaan kannustaa vanhuksia, vammaisia ja sairaita selviytymään kotona toisen avulla tai muulla tavoin sen sijaan, että heitä ehdottomasti ajetaan laitoksiin. Sitä paitsi on vielä syytä muistaa sekin, että aviopuolisoiden eläkevähennysoikeutta kunnallisverotuksessa tämä nykyinen olotila myös heikentää.

Näistä syistä korjaus todella pitäisi saada. Täällä on jo todettu, että hallituksen esitys tarkoittaa käytännössä sitä, että ensimmäisenä eläkkeelle siirtyvä aviopuoliso tulee tämän esityksen hyväksymisen jälkeen menettämään ensimmäisessä kalleusluokassa 274 markkaa kuukaudessa ja toisessa kalleusryhmässä 259

markkaa kuukaudessa. Siis enimmillään menetyks on 3 288 markkaa, ja kun täällä on keuhattu hallituksen esitystä, niin viittaan vielä siihen hallitusryhmien sopimukseen, jolla uudistuksen toteutus siirrettiin ensi syyskuuhun, kun sen sijaan budjettiesityksen perusteluissa luvattiin, että uudistus toteutuu heinäkuun alusta. Ainakin tällainen muutos tässä on tapahtunut.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta keskustelu käy vähän ihmeellisesti, kun koko ajan puhutaan siitä, mitä mahdollisesti 1.9.1991 jälkeen eläkkeelle jäävät ihmiset menettävät.

Sanoin tuossa juuri, että onneksi työeläkejärjestelmä alkaa purra, ja aivan niin kuin ed. Laine totesi, että kun muu eläke kasvaa 3 000:een, niin lisäosaa ei enää saa. Näitä työeläkkeelle jääviä on toivon mukaan suurin osa niistä ihmisistä, jotka jäävät eläkkeelle 1.9.1991 jälkeen. Sen vuoksi luulen, että on aika hankala laskea, mitä ed. Laine vaati, paljonko nämä 1.9.1991 eläkkeelle jäävät ihmiset menettävät kokonaisuudessaan. Tietysti sen voi laskea siitä, paljonko on semmoisia eläkkeelle jääviä, jotka saavat silloin vain pelkän kansaneläkkeen ja lisäosan, eikä heillä ei ole silloin ollut työhistoriaa ollenkaan.

Sitten täällä on puhuttu paljon kansaneläkeuudistuksen neljännestä vaiheesta. Tämä pitää sisällään myös sen, että lisäosa tulisi maksaa laitoksessa oleville täysimääräisenä. Se on yksi pointti, ja sen vuoksi haluaisin kommentoida tätä, koska jos laitoksessa oleville maksetaan lisäosa täysimääräisenä, niin se ei hyödytä laitoksessa olevaa henkilöä, koska laitospalkko peritään tulojen mukaan, vaan se on suoraan tulonsiirto valtiolta kunnille. Minusta se pitäisi hoitaa valtion ja kunnan välisenä ja laitoksessa oleva tarvitsee taskurahaa lisää.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laine totesi, että vanhusten kotona asumista on tuettava. Olen siinä asiassa aivan samaa mieltä, ja meillä onkin mm. hoitotukijärjestelmä, jolla taloudellisesti tuetaan kotona asumista, ja on vanhusten ja vammaisten kotihoidon tuki, joka järjestelmä on myös erittäin hyvä siihen tarkoitukseen.

Mutta sitten ed. Laine, niin kuin moni muukin opposition edustaja, käyttää karkeata termiä puolisorangaistus. Kuitenkin kansaneläkejärjestelmässä on kyse samasta asiasta kuin sosiaaliturvan perusturvajärjestelmästä muutenkin, eli otetaan huomioon yhteistaloudessa eläminen. Ei ole, niin kuin ed. Laine väittää, että kansaneläkejärjestelmä olisi ainoa tällainen järjestelmä, vaan kaikissa perusturvajärjestelmissä, opintotuesta, työttömyyskorvauksessa, toimeentulotuesta jne., otetaan huomioon se, että ihmisellä on perhe, ja yksinäisen perusturva on parempi.

Näin ollen mielestäni kansaneläkkeen sama taso yksinäisellä ja perheellisellä liittyy koko sosiaaliturvan perusturvaan ja siihen, luommeko sellaisen järjestelmän, jossa jokaisella ihmisellä on yksilöllinen perusturva ja hän saa sen saman perusturvan riippumatta syystä, minkä vuoksi hän on työelämän ulkopuolella. On ainakin kokoomuksen tavoitteena, että tällaiseen järjestelmään päästäisiin, ja pikkuhiljaa siihen tietysti mennään, mutta ainahan näissä asioissa on otettava taloudelliset realiteetit huomioon. Siitä ei päästä mihinkään.

Ed. Mäkipää (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tainalle ja muille kokoomuslaisille: Kokoomuksen tavoite on, että rikkaat rikastuvat ja köyhät köyhtyvät. Sen osoittaa kiistattomasti tämä budjettiriihessä tapahtuva veronkevennys juuri suurituloisille, ja kun valtion budjetti on 157 miljardia markkaa, niin siinä kokoomus on saanut lävitse ajamansa verohelpotukset, joihin SDP on täysin yhtynyt. Nyt kun ed. Törnqvist puhuu myös työeläkkeistä ja kansaneläkkeistä, tämä esitys lähtee siitä, että kansaneläkeläisten asema 1.9.1991 huononee, niin kuin täällä monta kertaa on todettu, onko se yli vai alle 3 000 markkaa. Mutta nyt yritetään käynnistää niitä hienosäätöjä, mitä tehtiin budjettiriihen yhteydessä, kun SDP — tuliko synnintuntoon — korotti lisäosan prosenttimäärää 81:stä 85:een. Tätä on turha puolustella, se ei muutu miksikään. Tosiasiat näyttävät, että vuoden kuluttua eläkeläisten asema huononee.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Törnqvist sanoi, ettei niin kovin murheellinen asia ole tämä

puolisovähenemä, koska työeläkejärjestelmä alkaa purra ja sen takia ongelma koskee niin pientä määrää ihmisiä tulevaisuudessa. (Ed. Törnqvist: En sanonut niin!) Tuon argumentin voi tietysti kääntää niinkinpäin, että siinä tapauksessa tämä asia ei ole valtiontaloudellisesti kovin merkittävä.

Kysymys siitä, onko oikeudenmukaista, että perusturvassa otetaan perhe huomioon, on aika monimutkainen, koska meillä ei perheellisyyttä enää oteta huomioon esimerkiksi verotuksessa. Tietysti meillä perustuslain mukaan verotuksen pitäisi perustua veronmaksukykyyn. Sillä logiikalla, jota perusturvassa sovelletaan, tietysti pitäisi perheellisillä olla korkeampi verotus ja yksinäisillä matalampi, koska yksinäisillä on korkeammat elinkustannukset ja perheellisillä on silloin suurempi veronmaksukyky.

Se ei nyt kerta kaikkiaan enää sovellu nykyiseen elämänmuotoon, jossa avioliittoja ei niin mielellään rekisteröidä. Tavallaan ei ole mitään syytä myöskään edistää semmoista tilannetta, jossa avioliittoon meneminen ja avioliiton virallistaminen on taloudellisesti kallista. Tässä suhteessa olisi kyllä järkevää, että yhteiskunta suhtautuisi siihen neutraalisti.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos ymmärsin oikein, kuten minä luin rivien välistä, ed. Törnqvist, jolla ei ole tänään parhaita päiviään valitettavasti, (Ed. Törnqvist: Miten niin?) tässä asiassa tarkoitti sitä, että vuoden 1991 syyskuusta alkaen kansaneläkeläisten määrä, jotka saavat pelkkää kansaneläkettä, on niin pieni, että sillä ei ole sosialidemokraattien kannatuksen kannalta mitään merkitystä. Tätähän ed. Törnqvist tarkoitti, ja tämä on juuri sosialidemokraattien ideologinen ajattelu kaikessa sosiaalisessa toiminnassa.

Sitten toteaisin, että jos puolisorangaistus, sanotaan nyt tällä tavalla, yhdyn kyllä tässä ed. Laineen näkemyksiin, poistetaan, niin kyllä se edistää tietysti henkilöiden avioitumista, jotka vanhoilla päivillään haluavat asua yhdessä. Vaikkei tästä nyt mitään avioliittokauppaa kannata tehdä, niin siitä huolimatta tarkoitan sitä, että vanhoille ihmisille, jotka haluavat asua yhdessä, mahdollistetaan se paremmin. On myös varmasti yhteiskunnallinen etu, jos kaksi vanhaa ihmistä katsovat, että he mieluusti asuvat

yhdessä ja tukevat toinen toisiaan vanhoilla päivillään.

Ed. Mäkelä (vastauspuheenvuoro): Her-ra puhemies! Kun olen kuunnellut käytyä keskustelua, niin en malta olla puuttumatta ed. Törnqvistin ja Anneli Tainan näkemyksiin siitä, pitäisikö yksinäisellä ja perheellisellä eläkeläisellä olla erikokoiset lisäosat ja kansaneläke.

Tuntuu jotenkin käsittämättömältä, että käydään tämän suuntaista keskustelua, sillä eläke on jokaiselle henkilökohtaisesti kuuluva asia, ja se tulee maksaa saman suuruisena, olipa sitten avioliitossa tai yksinäinen henkilö. Mielestäni keskustelu tästä on täysin turhaa. Ei yhteiskunnan pidä olla sellainen instituutio, joka joko verolainsäädännöllä tai eläkepäätöksillään määrää ihmisten käyttäytymistä, menevätkö he naimisiin vai ovatko avioliitossa. Tällä hetkellä ongelmana on se, että monet vammaiset ja eläkkeellä olevat ovat sen takia avioliitossa, koska menettävät rahaa. Mielestäni valinta täytyy olla vapaa eikä sitä saa ohjata lainsäädännöllä.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle ja ed. Soininvaaralle vastauksena se, että cipäs väaristellä nyt minun puheitani. Minä sanoin, että on iloinen asia, että 1.9.1991 jälkeen eläkkeelle jäävät ihmiset ovat ansainneet jo työeläkettä. He saavat sen verran suuren työeläkkeen, että lisäosa ei ole enää käytettävissä. Se on iloinen asia, ja sitä ei saa väaristellä.

Minusta on muuten ihmeellistä, että täällä puhutaan pelkästään puolisorangaistuksesta. Jopa kristillisen liiton edustaja puhuu asiasta, niin kuin olisi rangaistus olla perheellinen, olla vanhana naimisissa. Se on minusta ihan käsittämätöntä.

Lopuksi haluaisin todeta, että 1.7. tänä vuonna tuli voimaan lainuudistus, jonka jälkeen yli 50-vuotiaat lesket ja eläkeläiset voivat mennä naimisiin ilman, että heidän eläketuloonsa kosketaan.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Ed. Törnqvistille vielä sanoisin minäkin, että puolisorangaistussana on ihan oikea, koska eläkeläisaviopuolisoihin rangaistaan.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan edustalla oli tänään suuri ja vaikuttava mielenosoitus.

Edessämme seisojia uljas joukko tuhansia, tuhansia pienituloisia eläkeläisiä, jotka ovat mitä suurimmassa määrin olleet luomassa suomalaista vaurautta. Heiltä löytyi kansalaisrohkeutta ja vaikuttamistahtoa.

Mitä eduskunta ja hallitus ovat vastalähjaksi heille antaneet? He ovat saaneet riittämättömän eläketurvan ja aukolliset peruse-tuudet. Näennäisen hyvinvoinnin sisällä on edelleen satojatuhansia sosiaalisten ja taloudellisten vaikeuksien keskellä kamppailevia, vaikka tänään on kyllä tässä salissa tuntunut siltä, että sosialidemokraattiset edustajat esimerkiksi eivät lainkaan huomaa tätä asiaa.

Tänään meillä on käsittelyssä laki, jossa kansaneläkelakia muutetaan. Se on kuitenkin hyvin kaukana kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamisesta. Sen tähden ei voi muuta kuin ihmetellä, kun tätä lakiesitystä on lukenut. Viittaakaan myöskin kuuluisaan ensimmäiseen sivuun, jota täällä on jo niin paljon siteerattu. Miten on mahdollista, että lainvalmistelijat voivat kirjoittaa esimerkiksi tällaista: "Esityksen mukaan puolisoiden kansaneläkkeen lisäosan määräytymisessä oleva vinoutuma poistetaan." Varsinainen epätotuus. Tällä ei poisteta vinoutumaa. Esityksen perusteluissa myös todetaan kustannuksista: "Pitemmällä aikavälillä arvioituna puolisoiden lisäosan muutoksesta ei aiheudu lisäkustannuksia." Siis tästä ei aiheudu lisäkustannuksia pidemmällä aikavälillä. Sekin on aika puhutteleva lause, jos vain haluaa kuunnella lauseen sisältöä.

Eläkeläisten mielenosoituksessa todettiin varsin laajasti, että on kysymys heitä kohtaan suunnatusta hämäyksestä. He tietävät ja tuntevat tämän asian erittäin hyvin, ja hämäyksestähän on kysymys. Kansaneläkkeen lisäosaa saavien eläkeläispuolisoiden puolisorangaistus säilytetään — siis vinoutumaa ei poisteta — tosin 4 prosenttiyksikköä pienempänä kuin nykyään, mikä merkitsee noin 70 markkaa kuukaudessa. Mutta samaan aikaan puolisoalennema vakinaistetaan 1.9.1991 jälkeen eläkkeelle ensinnä menevän puolison osalta myöskin 85 prosentiksi. Tämä 15 prosenttia on menetystä, kuten täällä on jo aikaisemmin todettu, menetystä, koska aikaisemmin lisä oli sataprosenttinen. Ihmettelen todella esimerkiksi ed. Gustafssonin puhetta täällä tänään. Hän totesi, että tämä on kehitystä. Onko sosialidemokraattien mielestä kehitys tullut tämän sisältöiseksi: jos

jollekin köyhälle annetaan, niin toiselta köyhältä otetaan kenties vielä enemmän?

Arvoisa puhemies! Meidän kansalaisyhteiskuntamme toimii niin, että kansalaisjärjestöillä ei ole mahdollisuutta puhua täällä salissa päättäjille. Sen voi tehdä vain eduskunnan portailla. Siksi haluan viestittää tänne saliin kuten myös tuleville sukupolville erään suuren eläkeläisjärjestön Eläkeläiset ry:n viestin päättäjille tältä päivältä. Se on seuraavan sisältöinen:

”Lähes vuosi sitten Eläkeläiset ry:n suurlähetystö oli tällä samalla paikalla herättelemässä kansanedustajien sosiaalista omaatuntoa ja vauhdittamassa eläkeuudistuksen neljättä vaihetta ja perusturvaudistusta. Tuossa tilaisuudessa saimme sosialidemokraateilta lupauksen 2 500 markan tasoisesta perusturvasta Jouko Skinnarin suulla.” — Jouko Skinnaria ei ole muuten tänään näkynyt joukossamme. — ”Oliko kyseessä Skinnarin oma mielipide vai sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän, ei ole tiedossa. Myös kokoomuksen Anna-Kaarina Louvo ilmoitti ryhmänsä kannattavan perusturvan parantamista.” — Häntäkään ei ole tänään näkynyt. ”Samalla kannalla olivat kaikki opposition ryhmien edustajat. Vuosi sitten totesimme, että ellei mitään tapahdu, niin tulemme uudelleen vielä suuremmalla joukolla. Näin on nyt tapahtunut. Asiat ovat samat, mutta väkeä on enemmän. Me pienellä eläkkeellä olevat tunnemme luissamme ja ytimissämme kirjaimellisesti sen, ettei markat riitä. Hinnat ja maksut erityisesti terveydenhuollon puolella ovat nousseet huomattavasti rajummin kuin eläkkeet. Kuluvana vuonna terveydenhoitomaksut kallistuivat 6—13 prosenttia ja tähän mennessä elintarvikkeet ovat nousseet lähes 7 prosenttia. Eläkkeisiin ei ole tullut vuodelta 1990 penninkään korotusta. Tamikuun alussa saatu korotus oli vuodelta 1989. On perusteltua vaatia, että eläkkeisiin suoritetaan indeksikorotus kaksi kertaa vuodessa. Tästä ovat yhtä mieltä kaikki eläkeläisjärjestöt.

Ansioeläkkeiden ja kansaneläkkeen erilaisen indeksikorotuksen vuoksi kansaneläke on jäänyt jälkeen ansioeläkkeestä vuodesta 1984 lähtien 8,5 prosenttia. On häpeä, että meitä, joilla eläkeaikaisesta toimeentulosta kansaneläke muodostaa pääosan tai olemme pelkästään kansaneläkkeen varassa, rangaistaan pienemmällä eläkkeellä ja vielä lisäksi

toinen rangaistus tulee huonomman indeksikorotuksen kautta. Tiedämme jo nyt, että tulossa on rajuja hintojen ja maksujen korotuksia heti ensi vuoden alussa. Ellei meitä tahdota ajaa sosiaalitoimistojen luukuille, on tehtävä pikaisia korjauksia. Emme kadehdi muita eläkeläisiä, mutta mielestämme kansaneläkkeeseen on saatava tasokorotus vähintään sen suuruisena, minkä ne ovat jääneet jälkeen työeläkkeistä. Lisäksi on estettävä eläkeläisten eriarvoisuuden kasvu eri järjestelmiin kuulumisen perusteella ja yhtenäistettävä eläkeindeksi.

Emme tarvitse myötätuntoa, vaan tekoja. Vaikka kansalaisten luottamus eduskuntaa kohtaan on pohjalukemissa, niin uskomme, että eduskunnalla on jäljellä kykyä ja valtaa korjata hallituksen budjettiesitystä. Ellei nyt tule tekoja, romahtaa luottamus parlamenttiin myös eläkeläisten keskuudessa.”

Olen halunnut viestittää Eläkeläiset ry:n kansalaismielipitteen, joka kuvastaa niitä tunteja yhdessä muiden eläkeläisjärjestöjen kanssa, joita he kokevat tällä hetkellä päättäjää kohtaan ja jotka tulevat vaikuttamaan heihin voimakkaasti. Siksi olen ehdottomasti sitä mieltä, että lakiesitystä pitäisi välttämättä korjata. Sitä mieltä on myös vasemmistoliitto.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Kansaneläkkeistä ja kansaneläkejärjestelmän uudistamisesta on tullut eräs tämän poliittisen syksyn kuumimmista kysymyksistä. Kansaneläkeuudistuksen nk. neljättä vaihetta on tosin koko kulunut vaalikausi pidetty eräänä suurimmista eduskunnan käsittelyä odottavista sosiaalisista uudistuksista, mutta tähän saakka kyseiseen tavoitteeseen tähtäävät toimenpiteet ovat olleet hyvin niukkoja. Kansaneläkeuudistus on antanut odottaa itseään jo useita vuosia.

Vaikka me SMP:läiset olemme useaan kertaan täältä pöntöstäkin käyneet selvittämässä niitä pyrkimyksiä, joilla me olemme yrittäneet viedä tavoitettamme, kansaneläkeuudistuksen neljättä vaihetta, läpi, niin jälleen kerran kertaan niitä tapahtumia, miten SMP on taistellut asian puolesta. Tänään käytetyissä puheenvuoroissa on jopa syytetty SMP:tä tekemättä jättämisestä ja sanottu, että SMP on vasta nyt tullut kepun linjoilla ja asiaa ajamaan. On hyvä muistuttaa, miten

todellisuudessa SMP on toiminut jo vuosien ajan.

Viime syksynä, jolloin hallitus käsitteli kuluvan vuoden tulo- ja menoarvioesitystä, SMP asetti erääksi tärkeimmistä kysymyksistään hallituksen budjettiriihessä kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen jatkamisen ainakin osittain. Tuolloin hallituksen sisällä ei asiasta päästy yksimielisyyteen muutoin kuin tekemällä päätös kansaneläkeuudistuksen jatkamisesta vuoden 1991 aikana. Uudistusta päätettiin tuolloin jatkaa eläkekomitea 87:n mietinnön pohjalta. Tämä tavoite ei vastannut lainkaan SMP:n pyrkimyksiä saada tuntuva eläkeuudistus käyntiin vielä tämän vaalikauden aikana. Tämän takia SMP:n eduskuntaryhmä vaati loppusyksystä 1989 käydyissä budjetin tarkistusneuvotteluissa kyseisen päätöksen muuttamista siten, ettei tulevaa uudistusta sidottaisi eläkekomitea 87:n esityksiin. Tämä johtuu siitä, että eläkekomitean esitykset olivat sosiaalipoliittisesti täysin kestävämpiä ja rakentuivat pelkkään teknokraattiseen lähestymistapaan eläkeläisten ongelmiin.

Eläkekomitea 87:n esityksen tavoitteena oli saada uudistuksen kustannukset mahdollisimman pieniksi antaen kuitenkin ulospäin sen kuvan, että jotain ratkaisevan suurta uudistusta oltiin tekemässä. Komitean mukainen uudistus olisi heikentänyt useiden kymmenientuhansien eläkeläisten tuloja ja vastaavasti korottanut pienen eläkeläismäärän tuloja varsin marginaalisesti.

SMP:n eduskuntaryhmä onnistuikin tuolloin saamaan valtiovarainvaliokunnan mietintöön lausuman, jossa irrottauduttiin eläkekomitea 87:n tavoitteista. Tältä pohjalta SMP:n budjettineuvottelijat lähtivät viime elokuussa Hokerin hallituksen viimeiseen budjettiriiheen tavoitteenaan saada aikaiseksi kunnollinen alku kansaneläkeuudistuksen neljännelle vaiheelle. Vaatimuksenamme oli kansaneläkkeiden lisäosan puolisoaleneman täydellinen poistaminen niin olemassa olevilta kuin tuleviltakin eläkkeiltä. Lisäksi vaadimme asumistukijärjestelmän uudistamista eläkekomitean esittämällä tavalla.

Lähdimme neuvotteluihin varsin luottavaisin mielin, sillä hallituspuolueiden eduskuntaryhmissä vallitsi vielä kevättalvella varsin yksituumainen käsitys siitä, että eläkeuudistusta tulisi jatkaa esittämällemme tavalla. Tästä on jopa olemassa hallituspuolueiden

eduskuntaryhmien puheenjohtajien neuvottelun pöytäkirjaliite, jossa yksimieliset näkemykset on kirjattu paperille. Ainoa seikka, josta oltiin erimielisiä, oli se, tulisiko puolisoaleneman prosenttimäärästä päättää hallituspuolueiden eduskuntaryhmien kesken vai hallituksen budjettiriihessä. SMP:n eduskuntaryhmä olisi halunnut päätöksen tehtäväksi jo ennen eduskunnan kesälomalle lähtöä eduskuntaryhmien toimesta, mutta muut hallituspuolueet vaativat asian viemistä budjettiriihen ratkaistavaksi. Liitimme asiasta eriyvän mielipiteemme hallituspuolueiden eduskuntaryhmien puheenjohtajien neuvottelun pöytäkirjaan. Muilta osin hallituspuolueiden eduskuntaryhmät olivat kuitenkin yksimielisiä uudistuksen tavoitteista.

Budjettiriihen aikana neuvottelijamme tekivät eduskuntaryhmämme asettamien tavoitteiden mukaisen vaatimuksen ja esityksen, mutta hämmästyseksemme totesimme, ettei kyseiselle esitykselle enää löytynytäkään kannatusta muista hallitusryhmistä. Muut hallitusryhmät vetäytyivät sosiaali- ja terveysministeriön täysin eläkekomitea 87:n esitysten pohjalta laatimaan uudistusesitykseen. Emme luonnollisestikaan voineet tyytyä tähän, sillä olihan eduskunnan valtiovarainvaliokuntakin kirjannut vaatimuksestamme toisenlaisen lausuman kuluvan vuoden tulo- ja menoarviota koskevaan mietintöön.

Hallituksen budjettiriihessä ei asiasta päästy kunnolla missään vaiheessa edes keskustelemaan, sillä sen enempiä sosiaali- ja terveysministeri Miettinen, valtiovarainministeri Louekoski kuin pääministeri Holkerikaan eivät olleet valmiit aloittamaan todellisia neuvotteluja eläkeuudistuksen sisällöstä. Neuvottelutarjouksiimme vastauksena oli ainoastaan se, että sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt omat esityksensä. Toisin sanoen SMP:n vaatimuksille ja eduskunnan aikaisemmille päätöksille ei neuvotteluissa annettu minkäänlaista painoarvoa. Ainoa seuraus tästä saattoi olla meidän kaikkien tietämä SMP:n kätelemineen ulos Holkerin hallituksesta. Emme voineet olla mukana pettämässä lupauksiamme eläkeläisille muiden hallituspuolueiden tapaan.

Herra puhemies! Budjettiriihen jälkeen nykyisten hallituspuolueiden, sosialidemokraattien, kokoomuksen ja RKP:n, eduskuntaryhmät ovat käyneet piirileikkiä eläkeuudistuksen sisällöstä ja eläkeläisten asioista. Suurim-

pana hämmentäjänä tässä on toiminut sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä, joka vuoroin on esittänyt suurin piirtein SMP:n budjettiriihessä ja viime talvena esittämiä uudistusvaatimuksia ja vuoroin ilmoittanut vetävänsä esityksen pois. Tätä soutamis- ja huopaamisleikkiä riittävästi jatkettuaan hallituspuolueiden eduskuntaryhmät sitten päättivät muka suurena saavutuksena sen, että pieni, 4 prosentin tarkistus kansaneläkkeiden lisäosan puoliso-osaan tehdään myös jo olemassa oleville eläkeläisille. Kysymys on muuttaman kymmenen markan kuukausittaisesta korotuksesta.

Kyseinen sopimus ei vielä sisälly hallituksen käsittelyssä olevaan lakiesitykseen, vaan siitä on luvattu antaa lakiesitys myöhemmin. Mielestämme hallituksen käsittelyssä oleva lakiesitys samoin kuin myöhemmin luvassa oleva täydennys ovat pelkkää pilkantekoa eläkeläisten vaatimuksille ja oikeutetuille odotuksille tämän hallituksen ja eduskunnan toimista eläkeläisten etujen parantamiseksi.

SMP:n mielestä eduskunnalla olisi nyt mahdollisuus ottaa ratkaiseva askel 3 000 markan vähimmäiseläkkeen suuntaan. Mikäli esittämämme kansaneläkkeiden lisäosan puolisoaleneman poistaminen olisi toteutettu, olisi seuraavaan budjettiin jäänyt suhteellisen pieni eläkkeiden tasokorotuksen tarve 3 000 markan minimieläkkeeseen pääsemiseksi.

SMP:n esittämän eläkeuudistuksen hinta olisi ollut hieman yli miljardi markkaa, ja tätä ei voida vastakkaisista väitteistä huolimatta pitää ylimitoitettuna, sillä valtiontalous on ollut viimeisinä vuosina miljardeja markkoja ylijäämäinen, ja käsittelyssä oleva tulo- ja menoarvio on sitä edelleenkin. Valtiontaloudellisia perusteita ei siis esittämämme eläkeuudistuksen torjumiseksi ole olemassa. Kyse on siis ainoastaan pelkästä poliittisen tahdon puutteesta eläkeläisten etujen parantamiseksi.

SMP:n eduskuntaryhmä tulee pysymään vaatimuksissaan kunnollisesta kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen jatkamisesta vielä valtion vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa. Tulemme toimimaan tämän mukaisesti budjetin eduskuntakäsittelyn aikana ja esittämään kansaneläkkeiden lisäosan puolisoaleneman poistamista ja kannattamaan asumistuen korjaamista nyt esitetyssä muodossa. Mielestämme eläkeläisten aseman kor-

jaaminen on eräs keskeisimpiä sosiaalipoliittisia tehtäviä 90-luvun alkupuolella.

Tutkimukset ovat osoittaneet, että maasamme on noin neljännesmiljoona sellaista eläkeläistä, joiden tulot jäävät käytännössä alle kunnollisen toimeentulon rajan. Tätä ei voida pitää siedettävänä nykyisen yhteiskunnan aikana, jolloin elämme pääsääntöisesti hyvinvoinnissa ja yltäkylläisyydessä. Tästä elintasosta tulee myös jo työpanoksensa yhteiskunnalle antaneiden ihmisten saada oma oikeutettu osuutensa.

Ed. Väistö: Herra puhemies! Perusturvauudistuksen puolesta tarvitaan kansanliike. Sen osoitti taas kertaalleen selvästi tämänpäiväinen eläkeläisten kokoontuminen. Uskon niin, että tämä kokoontuminen eduskuntatalon edessä on vääjäämättä vaikuttamassa myönteiseen suuntaan eläkeuudistuksen loppuun saattamisen osalta.

Erittäin valitettavaa on se, että sekä kookomus että sosiaalidemokraatit ovat nyt juuttumassa omiin näkemyksiinsä, omiin tavoitteisiinsa, jotka eivät lainkaan ole sen kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteutusta, josta aikanaan historiallisen kompromissin yhteydessä on sovittu. Keskustan mielestä on välttämätöntä, että kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteutus saadaan aikaiseksi mahdollisimman pian. Se on tärkeä osa kattavaa ja yhtenäistä, kaikille kansalaisille vähimmäistoimeentulon turvaavaa perusturvaa.

Tässä keskustelussa on noussut esiin kyse puolisorangaistuksesta. Minusta se puolisoalenema, joka edelleen hallituksen esityksessä säilyy, koetaan rangaistuksena. Se koetaan niiden osalta, jotka ovat myöhemmin jäämässä eläkkeelle, jo alennetulle eläkkeelle, myös saavutetun edun menetyksenä, huononnuksena. Heitä lämmittää hyvin vähän se, että mm. ed. Törnqvist hyvin voimakkaasti toi esiin yhteisen padan vanhentuneen periaatteen, tai se, että korostetaan myös hallituspuolueiden taholta eläketason korottamista. Minusta on oleellista, että kaikissa näissä peruskysymyksissä, niin indeksisidonaisuuden tarkistamisessa kuin perustason korottamisessa kuin puolisoaleneman poistamisessa, vihdoin päästään eteenpäin. On välttämätöntä, että se kansaneläkkeellä oleva sukupolvi, joka on tehnyt keskeisen osan perustyöstä yhteiskuntamme hyvinvoinnin

rakentamisessa itsenäisyytemme puolustamisessa, saa oikeutetun osan yhteiskunnan hyvinvoinnin kasvusta.

On erittäin valitettavaa, että kun kyse on vähäosaisimpien väestöryhmien, eritoten pelkällä kansaneläkkeellä tai lähes pelkällä kansaneläkkeellä toimeentulevien, aseman parantamisesta, niin heti tuodaan esille ongelma: ei ole rahaa. Minusta tämä on kohtuuton väite tilanteesta, jolloin kaikkien mitta-ten mukaan meillä riittää kansantulon kasvusta, taloudellisesta hyvinvoinnista riittävä, kattava ja aukoton perusturva kaikille väestöryhmille, kaikille ihmisille elämäntilanteesta riippumatta. On siis välttämätöntä, että luodaan todella yksilöllinen toimeentulon turva ja luovutaan vihdoin myös kansaneläkkeen osalta paljon puhutusta yhteisen padan periaatteesta.

Juuri tämä sukupolvi, jonka asiasta nyt paljolti keskustelemme, on todella luonut perustan sille hyvinvoinnille, jota nyt ollaan hamuamassa yleensä niille väestöryhmille ja niille alueille, jotka muutoinkin menestyvät yhteiskunnassa keskimääräistä paremmin, tai yleensä parhaiten menestyville.

Kansaneläkeuudistuksen toteutukseen sisältyvä neljäs vaihe on siis välttämätöntä viedä päätökseen niin, että puolisoalenemasta kokonaan luovutaan, lisäosa nostetaan 100 prosenttiin kaikkien pelkkää kansaneläkettä saavien osalta ja näin päästään askel eteenpäin vähimmäistoimeentulon aukkojen paikkaamisessa.

Arvoisa puhemies! Käydyssä keskustelussa on puhuttu myös verotuksen kohdentumisesta. Hallituspuolueiden taholta, etenkin kokoomuksen taholta, on korostettu, että valtionverotuksen kevennys on osaltaan helpottamassa myös pienituloisten asemaa. Tässä keskustelussa ja näissä kommenteissa on unohdettu se, että käytännössä tuloerot ovat myös verotuksen toimenpiteiden johdosta kasvamassa. Kunnallisvero on lisääntymässä. Liikevaihtoveron korotus on, kuten myös on todettu, viemässä monilta vähätuloisilta, eritoten kansaneläkeläisiltä, sen lisän, mitä he ovat saaneet tai saamassa indeksitarkistusten myötä. Tuloroja lisää myös se, että valtionverotuksen kevennyksessä paineet kunnallisverotuksen kiristämiseen ovat koko ajan kasvaneet, ja se on tosiasia tänä syksynä hyvin monissa Suomen kunnissa. Myös muut maksut ovat nousseet, ja erityisesti terveyden-

huoltoon liittyvien omavastuiden nousu, maksujen nousu, koskettaa hyvin kipeästi eläkeläisiä.

Voidaankin sanoa, että sosiaalinen epäoikeudenmukaisuus on nykyisen hallituksen aikana monin tavoin ja monella suunnalla ollut kasvussa. Yhteiskunta on näin muuttumassa entistä kylmemmäksi ja kovemmaksi vähäosaisimpien osalta.

Arvoisa puhemies! On välttämätöntä, että valiokuntakäsittelyssä tähän hallituksen esitykseen tehdään korjaukset, jotka yhdenmu-kaistavat oikeudenmukaisella tavalla lisäosan, ovat tätä kautta korottamassa lisäosan tason 100 prosenttiin eivätkä ole tuomassa alennuksia tämän lain voimaantulon jälkeen eläkkeelle jääville.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Keskustelu alkaa laantua. Hallituspuolueiden edustajat ovat lähteneet, koska ovat saaneet pahanlaisesti tässä keskustelussa takkiinsa, näin voidaan sanoa. Kun ihan muutamia kohtia tässä keskustelussa on jäänyt vastaamatta, niin haluan omalta ja ryhmän osalta vielä kommentoida.

Ensinnäkin on puhuttu hallitussopimuksesta, että eläkeuudistuksen toteuttaminen ei ole ollut hallitussopimuksessa. Se, joka on Suomen maaseudun puolueen taholta ollut neuvottelemassa hallitukseen menosta, ei ole enää meidän poliittisessa toiminnassamme mukana.

Kun vuonna 1989 aloimme ajaa systemaattisesti kansaneläkeuudistuksen neljättä vaihetta, lähdimme siitä, että eduskunnan budjettiin pitää tulla lausuma pohjaksi, että eläkeuudistuksen toteuttamisessa lähdetään liikkeelle, koska sellaista ei ole ollut hallitussopimuksessa. Näin ollen vuonna 1989 vuoden 1990 budjettia koskien varsinaisessa keltaisessa kirjassa oli lausuma, jonka mukaan eläkeuudistusta lähdetään toteuttamaan vuoden 1991 budjetissa. Kuitenkin siinä oli maininta, että se tapahtuu eläkekomitean 87:n pohjalta. Kun jälkeinpäin havaittiin, että tällainen lausuma on peräti virheellinen ja väärä tapa lähteä liikkeelle, hallituspuolueiden eduskuntaryhmien puheenjohtajien neuvotteluissa sittemmin vaadin lausumaa muutettavaksi. Niin myös tapahtui, eli vuoden 1990 budjettia koskevassa valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on lausuma, joka poistaa eläkekomitea 87:n vaikutuksen.

Näin ollen me olemme tehneet lujan pohjatyön vuoden 1990 budjettia koskien nimenomaan pohjaksi sille, että vuoden 1991 budjettia käsiteltäessä eläkeuudistus toteutettaisiin. Tämä on pohjana siihen, miten me olemme toimineet. Me olemme epäonnistuneet sittemmin vuoden 1991 budjetissa toteuttamaan eläkeuudistusta aikomallamme tavalla, ja seurauksena on sitten se, että me emme ole enää hallituspuolue. Tässä oli selkeästi sanottuna hallitussopimus sekä senjälkeiset neuvottelut vuoden 1990 budjetissa pohjaksi vuonna 1991 tapahtuvalle uudistukselle. Me olemme luoneet pohjat siihen, koska hallitussopimuksessa sitä ei ole mainittu.

Sitten täällä mainittiin, että olen sanonut mielenosoituksen olleen surullisen tapauksen eduskunnan edustalla. Se oli ylevä tapahtuma ja merkittävä voiman osoitus eläkeläisiltä, mutta se oli surullinen — toistan aikaisemmat sanani — siinä mielessä, että suomalaisen yhteiskunnan hyväksi koko elämäntyönsä uhranneet ihmiset, joista osa on vielä puolustanut tätä maata ase kädessä viisi, kuusikin vuotta, joutuvat tulemaan eduskunnan edustalle pyytämään, että heidän oikeudenmukaiset vaatimuksensa otettaisiin valtion hallinnossa huomioon. Siinä mielessä pidin sitä surullisena.

Samaa asiaa koskien ed. Laine sanoi minun verranneen eläkeläisiä ja pakolaista toisiinsa ja sen olievan loukkaavaa. Minä olen aivan täysin samaa mieltä, ed. Laine, siitä asiasta. Jos eläkeläisiä, jotka ovat elämäntyönsä uhranneet suomalaiselle yhteiskunnalle, ja toisaalta suurimmalta osin onnenonkijoita, jotka tulevat elämään valmiin yhteiskunnan kustannuksella, verrataan toisiinsa, se on väärin. Mutta en ole toki tarkoittanut tällä tavalla. Olen verrannut sitä, että yhden turvapaikkaa hakevan henkilön kustannukset täällä olostaan kolmen päivän osalta vastaavat samaa kuin kansaneläkeläisen täysi kansaneläke, ja niistä asioista ei koskaan tarvita mitään mielenosoituksia. Ne tulevat automaattisesti. Kaikki kustannukset ovat 750 markkaa päivässä. Se on korkeiden virkamiesten lausuma asia. Kun se kerrotaan kolmella, siinä on koko kuukauden kansaneläke, jota he joutuvat täällä kerjäämään, kun sen sijaan näissä toisissa tapauksissa se on itsestäänselvä. Jos asetut vastustamaan,

olet rasisti. Toivottavasti tämä tuli selväksi, ed. Laine.

Sitten vielä yksi asia. Ed. Laine, sikäli kuin oikein kuulin — en ole aivan varma — väitti, että me olisimme antaneet periksi budjettiriihessä, jos olisimme saaneet jäädä hallitukseen. Kyllä, pitää paikkansa. Meidän viimeinen vaatimuksemme, josta me emme enää perääntyneet, oli se, että puolisoiden lisäosa nostetaan 90 prosenttiin eli 81:stä 90 prosenttiin sillä edellytyksellä, että se koskee myös jo eläkkeellä olevia ja että lain voimaantulon jälkeen ensiksi eläkkeelle jäävä puoliso säilyttää nykyisen täyden lisäosan oikeutensa eli 100 prosentin lisäosan. Halusimme neuvotella, niin kuin aikaisemmin sanoin ja ilmoitin myös ja on julkisissa tiedotusvälineissä ollut. Me neuvottelimme vielä Smolnan ovelle saakka, mutta siitä me emme enää perääntyneet, ja mitään vastaantuloa ei myöskään tapahtunut.

Tämä oli tarina Smolnasta. Me olisimme olleet valmiit 90:een, koska se olisi ollut parempi kuin 85 prosenttia, ehdottomasti parempi kuin 85 prosenttia, mutta sen ehtona olisi ollut ehdottomasti oikeudenmukaisuus eli tällä tavalla taannehtivuus ja 100 prosentin säilyttäminen edelleen ensiksi eläkkeelle jääville puolisoille.

Lopuksi, herra puhemies, täällä on puhuttu hävittäjähankintojen ja eläkkeiden asettamisesta vastakkain. Se on kokonaan toinen asia. Maata täytyy puolustaa. Se on aivan selvä asia, kokonaan toinen asia. Minä uskon, että niistäkin eläkeläisistä, jotka olivat eduskunnan ulkopuolella, hyvin harva, ainaakaan niistä, jotka ovat olleet Taipaleenjoen jäällä aikanaan, lähtee siitä, ettemme me tarvitse puolustuskykyä. Hävittäjähankinnat ovat aivan toinen asia. Me tarvitsemme puolustuksen tässä maassa puolustaaksemme myös eläkeläisten turvallisuutta.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi totesi, että henkilö, joka on ollut aikanaan neuvottelemassa nykyisen hallituksen hallitusohjelmasta, ei ole enää SMP:n toiminnassa mukana. Minusta tämä ei kuitenkaan sulje pois SMP:n vastuuta siitä, minkälainen on tämän hallituksen hallitusohjelma ja minkälaista politiikkaa tämä hallitus on nimenomaan ajatellen vähimmäiseläkeuudistusta käytännössä harjoittanut.

Ed. Aittoniemi ilmeisesti vaalien läheisyydestä johtuen halusi kovasti ottaa pisteitä eläkeläisten aseman korjaamisesta todeten vuoden 1989 budjettilausumasta. Nyt on vain valitettava tosiasia se, että näitä asioita ei ratkaista lausumilla. Niihin tarvitaan konkreettista rahaa ja lainsäädäntöä, joilla tämä asia käytännössä hoidetaan.

Tässä yhteydessä haluankin ed. Aittoniemelle muistuttaa siitä, että aikoinaan, kuten täällä salissa on moneen kertaan todettu, keskustan ja SKDL:n yhteiset näkemykset siitä, että vähimmäiseläkeuudistus tarvitaan, on ollut liikkeelle paneva voima tämän uudistuksen kohdalta, ja sosialidemokraatit ovat kaiken aikaa haranneet tätä uudistusta vastaan. Nyt tässä hallituskoalitiossa, jossa kokoomus on toisena SDP:n kanssa, totta kai ovat nimenomaan nyt mukana ne eläkeuudistusta vastustavat voimat, ja se selittää tämän hallituksen toimintapolitiikan. SMP kantaa vastuun tästä politiikasta siihen päivään saakka, johon SMP oli hallituksessa mukana.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä ehdotan ed. Aittoniemelle, että puolustuspoliittinen keskustelu käydään sitten budjetin yhteydessä. Se, minkä vuoksi mainitsin sanan "hävittäjähankinnat", johdui pelkästään siitä, että minä kerroin, miten väitetään eläkeuudistuksen olevan niin kallis, ettei valtiontalous kestä, ja rinnastin tähän, että 12 kertaa enemmän saatetaan pistää hävittäjähankintoihin, neljä kertaa enemmän ehdotetaan nyt annettavaksi liikevaihtoverohelpotuksina yrityksille jnp. Valtiontalous ei ole ollenkaan vaikeuksissa silloin, kun ovat kyseessä tämän tyyppiset asiat. Se siitä.

Ed. Aittoniemi, muistin suunnilleen samaan tapaan teidän aikaisemman perustellunne siitä, kuinka paljon olitte valmiita kompromissin tekoon voidaksenne säilyttää yhden miehen raitahousut. Nyt tuo prosenttiluku oli 90. Muistelen, että te edellisellä kerralla sanoitte, että olitte valmiit siitäkin vielä tinkimään, jos se olisi ollut tarpeen. Mutta minusta nyt oli olennaista se, että SMP siinä vaiheessa luopui kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen ajamisesta, ainakin nyt äskeisen puheenvuoron perusteella.

Toivon, kun SMP nyt on kelkan kääntänyt, että nyt pysytte lujasti neljännen vaiheen

toteuttamisessa ja puolisoaleneman poistamisessa, eläkeindeksin parantamisessa. Joukko, joka näitä vaatimuksia tukee, on eduskunnassa aikamoisen suuri, ja uskon, että meidän kannattaa jatkaa, vaikka tappioitakin välillä tulisi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Anttilalle totean, että ponnet ovat aina ponsia, lausumat lausumia, mutta meidän oli lähdeittävä siitä, että pohja luodaan tietylnlaisella periaatepäätöksellä siitä, miten vuoden 1991 budjetissa tullaan toimimaan. Me teimme sen systemaattisesti ja loppuun saakka. Minä uskon, että väitteet siitä, ettemme olisi toimineet johdonmukaisesti, ovat täysin perättömiä.

Mitä tulee ed. Laineen puheenvuoroon, totean, että voimme verrata aivan yhtä hyvin kehitysyhteistyörahoihin. Väitän, että pakolais- ja ulkomaalaiskysymykset vievät noin 800 miljoonaa markkaa vuonna 1991. Siitäkin olisi löytynyt toinen vaihtoehto. Me voimme etsiä näitä kuinka paljon hyvänsä, mutta niin kuin ed. Laine totesi, jätetään hävittäjähankinnat sikseen.

Mitä tulee yhden miehen raitahousujen säilyttämiseen, on todettava se, että hallituksessa saadaan aina jotakin aikaan, oppositiossa vain suurta ääntä. Näin olen aikaisemminkin sanonut ja sanon tänä päivänäkin, ainakin nykyisen parlamentaarisen käytännön mukaisesti. Me halusimme nimenomaan budjettiriihessä viimeiseen saakka neuvotella. Ei meillä ollut mitään tarvetta luopua 90 prosentista. Sen olisi nähnyt sitten, jos vastapuoli, tavallaan toiset hallituspuolueet, olisivat esittäneet kompromissiratkaisun. Se olisi käsitelty siinä vaiheessa. Olisiko se hyväksytty vai ei, minkälaisia lisäbonuksia siihen olisi mahdollisesti saatu eläkeläisten suuntaan, se olisi asian ratkaissut. Mutta se, mitä äsken kerroin pöntöstä, pitää paikkansa, ja me olemme nyt oppositiopuolue.

Ed. Moilanen: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on osin edennyt niitä tuttuja linjoja, joita yleensä keskustelu käy silloin, kun on kysymys kansaneläkkeistä ja siihen liittyvistä asioista. Mutta se on tuonut myös yllätyksiä. Minulle nimittäin oli yllätys se, että hallituspuolueet eivät tosiaankaan halua korjata nykyistä epäkohtaa, puolisoalenemaa, eli siellä katsotaankin, että puoli-

soilla ei pidä olla henkilökohtaista, itsenäistä lisäosaa. Tämä oli todella hämmästyttävää ja pöyristyttävää. Tästä voikin tehdä sen johtopäätöksen, että hallituspuolueet ovat tosisaan sitä mieltä, että avioliittovaihtoehdosta tuleekin kansalaisia rangaista.

Surkuhupaisaa oli myös kuulla se, että hallituspuolueet tunnustavat sen, että tasokorotusta tarvitaan, indeksitarkistusta tarvitaan. Samaan aikaan ne eivät kuitenkaan tee asian hyväksi mitään. Miksi tätä tarkistusta ei sitten saada aikaan, kun kerran hallituspuolueetkin sitä tarpeellisenä pitävät? Tässä kohden ei voi perustella korjaukseen puuttumattomuutta sillä, että on tiukat taloudelliset ajat, sillä kun on tiukat taloudelliset ajat, silloin jos koska pitää ensiksi hoitaa vaikeimmassa taloudellisessa asemassa olevien ihmisten olot, mutta näyttää siltä, että tämän hallituksen aikana linja on ollutkin se, että köyhät köyhtyköötkin lisää ja rikkaat rikastuoot lisää. Tämähän varsin pitkälle on ollut tähänastisen verouudistuksenkin linja.

Tarvitsemme kansaneläkkeiden täyden ja henkilökohtaisen lisäosan myös aviopuolisoille ja tarvitsemme tasokorjauksen kansaneläkkeisiin, mutta se ei riitä, vaan sen jälkeen tulee tehdä indeksikorjaus niin, että kansaneläkejärjestelmässä noudatetaan samaa indeksijärjestelmää kuin työeläkkeissäkin, ja lisäksi tulee heinäkuun väli-indeksitarkistus palauttaa. Vasta silloin alkavat kansaneläkkeet olla oikeassa järjestyksessä.

Lisäksi tulee vielä korjaukset tehdä hoito- ja apulisään. Nehän olivat ne edut, jotka liittyivät ikään, ja ikä sinänsä toi nämä edut. Nyt näitten etujen saamiseen on liitetty tiettyjä lisähoitovaatimuksia. Kaikilla sen ikäisillä ihmisillä, joille hoito- ja apulisä kuuluu, on niin paljon ylimääräisiä, heikosta kunnosta ja sairauksista johtuvia lisäkustannuksia, että ilman lisäbyrokratiaa hoito- ja apulisä tulisi kaikille iäkkäille ihmisille antaa eikä jatkaa sitä järjestelmää, johon muutama vuosi sitten tultiin, että hoito- ja apulisä sidottiin erityiseen hoidon tarpeeseen.

On tärkeätä, että kansaneläkelain korjaukset tehdään nimenomaan täysimääräisesti. Se on tärkeätä sen vuoksi, että tässä on kysymys niistä ihmisistä, jotka elävät pelkästään kansaneläkkeen tai hyvin pienen työeläkkeen varassa, eli niistä ihmisistä, jotka joutuvat penniä venyttämään jokapäiväisessä elämässään, ja niitten ihmisten elämästä on kysy-

mys, joilla on erilaisia ylimääräisiä kustannuksia nimenomaan juuri sairautensa, heikentyneen fyysisen kuntonsa ja heikon selviytymisen vuoksi.

Tässä esityksessä, joka nyt on lähetekeskustelussa, on kysymys myös eläkkeensaajien asumistukijärjestelmän korjauksista. Se on hyvä asia. On välttämätöntä, että asumistukseen saadaan korjauksia. Se, että eläkeläisillä on mahdollisuus omaan asianmukaiseen asuntoon, edistää omassa kodissa selviytymistä monista sairauksista ja heikentyneistä voimista huolimatta. Se on, niin kuin hyvin tiedämme, kaikille inhimillinen vaihtoehto, mutta kaiken lisäksi kansantaloudellisesti edullinen. Tänä päivänä meillä on monia ihmisiä laitoksissa vain sen takia, että ei ole asianmukaista asuntoa. Osa on sen vuoksi, että ei ole asianmukaista avohoitoa eli kotipalvelu- ja kotisairaanhoidopalveluja. Mutta asuminen on avainkysymys, ja se, että on asianmukainen asunto, auttaa hyvin paljon myös kaiken kaikkiaan selviytymisessä ja siinä, miten suuret menot ovat.

Asumispuolta voitaisiin eläkeläisten osalta korjata paitsi nyt tehtävällä asumistukijärjestelmän tarkistuksella myös sillä, että huoneenvuokralakiin tehtäisiin korjauksia niin, että myös ikääntyvät ihmiset uskaltaisivat ottaa vuokralaisia niihin useinkin tilaviin omakotitaloihin, joissa he yksin asuvat. Tällä tavalla edistettäisiin myös ikäihmisen selviytymistä ja välillisesti myös vaikutettaisiin niihin kustannuksiin, joita jokapäiväinen elämä ikääntyvälle ihmiselle aiheuttaa, koska tällainen vuokralainen, esimerkiksi opiskelija, saattaisi pientä apua antaa ja katsoa, että vanha ihminen on joka päivä kunnossa. Tässä olisi eräs hyödyllinen asia, kunhan huoneenvuokralakia korjattaisiin niin, että vuokranantajakin olisi jollain tavoin turvattu, mitä hän ei tänä päivänä ole, mikäli sattuu sellainen vuokralainen, joka ei asianmukaisesti asioitansa hoida ja osoittautuu hankalaksi.

Esitys, joka on lähetekeskustelussa, on erittäin tärkeä nimenomaan kansaneläkkeitten osalta myös siinä mielessä, että se koskee suurelta osin naisia, hoitotyötä kotona tehneitä, raskaan ja ansiokkaan päivätyön tehneitä naisia, niitä jotka ovat hoitaneet lapsikatraansa kotona, niitä jotka ovat hoitaneet sotainvalidipuolisoaan, niitä jotka ovat hoitaneet pitkäaikaissairasta, vanhusta, vam-

maista. Ja tämä koskee nimenomaan niitä yksinäisiä, jotka tarvitsevat tasokorotuksen ja indeksitarkistuksen. Tässä on nimenomaan kysymys erittäin merkittävästä yhteiskunnallisesta asiasta ja ongelmasta, väliinpu-toajajoukosta, jonka asema voidaan korjata varsin kohtuullisin kustannuksin ja jonka aseman korjaaminen merkitsee yhteiskunnalle monta myönteistä asiaa, jopa sellaista asiaa, että välillisesti voidaan säästää sekä byrokratiassa että muissa kustannuksissa, kun suostuttaisiin eläkeläisten ja veteraanien asia järjestämään kuntoon. On suorastaan pöyristyttävää, että nykyisessä hyvinvointi-valtio-Suomessa ollaan näin penseitä sen kansanosan asialle, joka on hyvinvoinnin meille rakentanut.

Yhteenvetona toteen, että kristillisen liiton eduskuntaryhmä edellyttää täyttä ja henkilökohtaista lisäosaa, edellyttää kansaneläkkeiden tasokorotusta niiden indeksijärjestelmän korjaamista oikeudenmukaisemmaksi ja heinäkuun väli-indeksitarkistuksen palautusta. Toivottavaa on, että valiokunta asiaan paneutuu vakavasti ja löytää sellaista poliittista tahtoa, että nämä erittäin tärkeät korjaukset tulisivat lakiesitykseen tehdyiksi.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa herra puhemies! Kun käsiteltiin tämän vuoden budjetia, jossa oli viittaus eläkekomiteaan, ilmoitin liikenneministeri Pekka Vennamolalle, että nyt on tarkoitus kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe romuttaa. Pekka Vennamo ilmoitti, että se ei pidä paikkaansa. Nyt on nähty sen työn tulos, mitä silloin jo hallitus ajoi ja ajaa edelleenkin. Mitä varten perustettiin eläkekomitea? Sitä varten, että siitä saataisiin pohjaa hallituksen esitykselle, joka meillä on nyt käsittelyssä, jotta romutettaisiin kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe. Koko ajan on ollut oireet siitä, että sitä ei haluta toteuttaa täysimääräisenä. Tämä on nähty ja tullaan nähtävästi myöskin valitettavasti kokemaan.

Niitä ihmisiä, jotka ovat tämän maan rakentaneet, luoneet pohjan hyvinvoinnille maassamme, tämän päivän rikas yhteiskunta rankaisee. Ne ihmiset, jotka tänään olivat mieltään eduskuntatalon edessä osoittamassa, eivät ole rikkaita eivätkä suurituloisia. Eräskin ihminen, joka tuli kotimaakunnastani 780 kilometriä edestakaisin ajaen, 86-vuotias ihminen, otti riskin vielä lähteä mukaan. Sanoi, että 1 816 markkaa on eläketu-

loa per kuukausi. Totesi, että kyllä hän sillä elää niukanlaisesti, ja totesi myös sen, että hän nähtävästi teki aikoinaan liian paljon työtä, josta nykyinen rikas yhteiskunta rankaisee. Tämähän on aivan totta.

Mielestäni tämä hallituksen esitys n:o 205 on häpeällinen niitä ihmisiä kohtaan, jotka ovat tämän hyvinvoinnin rakentaneet. Mutta tämä keskustelu myös osoittaa, että yhtään ainoaa hallituspuolueen edustajaa, paitsi nyt on paikalla ed. Laitinen, ei ole edes vaivautunut kuulostamaan tätä keskustelua, saati ottamaan osaa siihen.

Keskustelun aikana on myös puolustettu verouudistusta, kuinka hyvä se on pienituloisia, suurituloisia kohtaan, mutta ne väitämät ovat vääriä. Se on toteennäytetty moneen kertaan ja tullaan tänä syksynä näyttämään, kuka hyötyy verouudistuksesta. Eihän pienituloisin voi siitä hyötyä, koska hänelle tulee lisää verotusta välillisen verotuksen ja liikevaihtoveron kautta, ja myös kun sairauskulujen omavastuuosuuksia nostetaan, totta kai siitä pienituloisin eniten kärsii verrattuna suurituloiseen ihmiseen.

Toivottavasti eduskunnan sosiaalivaliokunta tämän lakiesityksen muuttaa, ja toivottavasti tästä eduskunnasta löytyy sellainen enemmistö, joka muuttaa tämän sisällön siihen muotoon, mikä se oli alun perin. Aikaisemmin SKDL, nykyään vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, on ajanut tätä asiaa yhdeksän vuotta. Ja toivottavasti löytyy oppositio lisäksi sitten, kun tämä asia sinetöidään lopullisesti, sellainen enemmistö, joka vie sen lävitse. Ne ihmiset, jotka ovat tänä päivänä toimeentulon rajamailla, tarvitsevat osan yhteiskunnan hyvinvoinnista ja meillä suurituloisilla ihmisillä on varaa sitä antaa. Jokainen tässä salissa on suurituloisin ihminen riippumatta muista tuloista kuin kansanedustajan palkasta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

12) Hallituksen esitys n:o 212 laiksi työsuojeluhallinnosta annetun lain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaalivaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

ensi perjantain täysistuntoon

13) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6 (K n:o 9)

14) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7 (HE n:o 89)

15) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8 puhemiesneuvoston ehdotuksesta eduskunnan työjärjestyksen ja eduskunnan vaalisäännön muuttamisesta

ensi tiistain täysistuntoon

16) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 9 (K n:o 12/1989 vp.)

ensi perjantain täysistuntoon

17) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7 (K n:o 7)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13. Kyselytunti on ensi torstaina kello 17.

Täysistunto lopetetaan kello 16.44.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola
